

Міністерство освіти і науки України
Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна
Економічний факультет
Кафедра маркетингу, менеджменту та підприємництва

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

бакалавра

ВПЛИВ ВАЛЮТНИХ КОЛИВАНЬ НА ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНУ ДІЯЛЬНІСТЬ ПІДПРИЄМСТВА

Завідувачка кафедри,
канд. екон. наук, доц.

Оксана БОЛОТНА

Керівник ХНУ
д.е.н., професор кафедри
маркетингу, менеджменту
та підприємництва

Дмитро БАБИЧ

Здобувач, гр. ЕВ-41

Уляна БОЧАРОВА

Харків – 2025

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна

Факультет/ІННІ економічний
Кафедра маркетингу, менеджменту та підприємництва
Рівень вищої освіти перший (бакалаврський)
Спеціальність 073 «Менеджмент»
Освітня програма «Менеджмент зовнішньоекономічної діяльності»

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувачка кафедри

_____ **О. В. Болотна**
підпис ініціали,
прізвище

“ ___ ” _____ 20__ року

ЗАВДАННЯ

НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ (ПРОЄКТ)

Бочарова Уляна Вячеславівна
(прізвище, ім'я, по батькові студента)

1. Тема роботи ВПЛИВ ВАЛЮТНИХ КОЛИВАНЬ НА
ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНУ ДІЯЛЬНІСТЬ ПІДПРИЄМСТВА

2. керівник роботи Бабич Дмитро Володимирович, к.е.н., доцент

_____ (прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь,
вчене звання)

затверджені наказом по університету від “31”березня 2025року №2101-5/3593

3. Строк подання студентом роботи 02.06.2025р.

4. Перелік питань, які потрібно розробити

1. Теоретичні аспекти впливу валютних коливань на міжнародну торгівлю та інвестиції підприємств;
2. Дослідження та аналіз діяльності підприємства ФОП ПОВЕРЖНИК О.М.;
3. Рекомендації удосконалення діяльності підприємства.

5. План роботи

№ з/п	Назви етапів роботи	Дата виконання
1	1.Теоретичний розділ	08.04
2	2. Аналітико-дослідний розділ	22.04
3	3. Проектно-рекомендаційний розділ	07.05
4	Оформлення вступу та висновків	09.05
5	Оформлення переліку використаних джерел	10.05
6	Підготовка презентації і доповіді	12.05
7	Передзахист кваліфікаційної роботи на кафедрі	20.05
8	Підготовка до захисту кваліфікаційної роботи	21.05

6. Дата видачі завдання 31.03.2025р.

Студент

_____ Підпис

Бочарова У.В.

ініціали, прізвище

Керівник роботи

_____ Підпис

Бабич Д.В.

ініціали,

прізвище

РЕФЕРАТ

Кваліфікаційна робота: 68 с., 15 рис., 5 табл., 18 джерел.

КЛЮЧОВІ СЛОВА: валютний курс, зовнішньоекономічна діяльність, ВВП, жіночий одяг, міжнародна торгівля.

Об'єкт дослідження - процес здійснення зовнішньоекономічної діяльності підприємства в умовах нестабільного валютного середовища.

Метою даного дослідження є визначення впливу валютних коливань на зовнішньоекономічну діяльність підприємства та розробка практичних рекомендацій щодо мінімізації негативного впливу валютних ризиків.

Метод дослідження - В роботі використовується комбінація теоретичних та емпіричних методів. Теоретичний аналіз передбачає вивчення наукової літератури, огляд теорій та моделей, які описують вплив валютних курсів на міжнародну економіку. Використані роботи наступних авторів: Шемет Т.С., Савченко Т.Г., Антонюк Л., Поручник А, Савчук В., Коваленко Ю.М., Бестужева С.В., Требич Т.В.. Емпірична частина базується на використанні методів кількісного аналізу, зокрема статистичного моделювання та економетричних методів, які дають змогу обробляти фактичні дані для оцінки реального впливу валютних змін. Застосування цих методів у сукупності забезпечує комплексність аналізу та обґрунтованість отриманих результатів.

Практичне значення результатів проведеного дослідження полягає в можливості їхнього застосування на підприємствах, що здійснюють зовнішньоекономічну діяльність, для підвищення ефективності управління валютними ризиками в умовах нестабільного валютного середовища. Результати дослідження можуть бути використані керівництвом підприємства ФОП Побережник для мінімізації втрат, пов'язаних з валютними коливаннями, та покращення загальної фінансової стійкості. Крім того, окремі положення роботи

можуть стати основою для подальших наукових досліджень з проблематики валютного регулювання у ЗЕД.

АНОТАЦІЯ

Бочарова Уляна Вячеславівна «Вплив валютних коливань на зовнішньоекономічну діяльність підприємства» (керівник: д.е.н., професор кафедри маркетингу, менеджменту та підприємництва Бабич Д.В.) на прикладі підприємства ФОП ПОБЕРЕЖНИК О.М. Дослідження на здобуття першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за освітньо-професійною програмою «Менеджмент зовнішньоекономічної діяльності». Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна. Харків, 2025 р.

Досліджено суть впливу валютних курсів на зовнішньоекономічну діяльність підприємства. За допомогою використання методи аналізу, синтезу, економіко-математичного аналізу, спостереження, порівняння, рахунків, вимірювання, узагальнення, формалізація, аналогія, моделювання, ранжування. Інструментами дослідження стали також методи узагальнень, статистичного, історичного та логічного аналізу, використання методів економетричного аналізу — кореляційного та регресійного.

У роботі поєднано теоретичні та емпіричні методи дослідження впливу валютних курсів на міжнародну економіку. Теоретичний аналіз базується на вивченні праць провідних науковців, а емпіричний — на застосуванні статистичного моделювання та економетричних методів для обробки фактичних даних. Такий підхід забезпечує глибину та обґрунтованість результатів. Практична цінність дослідження полягає в можливості його використання підприємствами ЗЕД, зокрема ФОП Побережник, для ефективного управління валютними ризиками та підвищення фінансової стабільності. Напрацьовані результати також можуть слугувати основою для подальших наукових досліджень у сфері валютного регулювання.

КЛЮЧОВІ СЛОВА: валютний курс, зовнішньоекономічна діяльність, ВВП, жіночий одяг, міжнародна торгівля.

ЗМІСТ

ЗМІСТ	9
ВСТУП.....	10
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ВПЛИВУ ВАЛЮТНИХ КОЛИВАНЬ НА МІЖНАРОДНУ ТОРГІВЛЮ ТА ІНВЕСТИЦІЇ ПІДПРИЄМСТВ.....	13
1.1 Валютні курси: поняття, типи та механізми формування	13
1.2 Методологія дослідження впливу валютних курсів на міжнародну економіку	24
1.3 Оцінювання впливу валютних курсів на міжнародну торгівлю: теорії та практичні аспекти	32
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ВПЛИВУ ВАЛЮТНИХ КУРСІВ НА МІЖНАРОДНУ ТОРГІВЛЮ ПІДПРИЄМСТВА	41
2.1. Аналіз сучасного стану міжнародного ринку жіночого одягу.....	41
2.2. Загальна характеристика підприємства та аналіз показників його діяльності	49
2.3. Рекомендації щодо удосконалення діяльності підприємства	64
ВИСНОВКИ	74
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	77

ВСТУП

Зростання обмінного курсу зазвичай призводить до зростання ціни на продукцію підприємства на міжнародному ринку, що знижує його конкурентоспроможність на закордонному ринку та зменшує дохід від експортних продажів. Навпаки, девальвація обмінного курсу може надати продукції підприємства на міжнародному ринку цінову перевагу та сприяти зростанню експортних доходів.

Актуальність теми. Зі збільшенням міжнародної торговельної діяльності з'являється більше регуляторних практик, які можуть бути бар'єрами для торгівлі. Однією з таких перешкод є коливання обмінного курсу, яка впливає на торговельну діяльність як прямо, так і опосередковано. Волатильність обмінного курсу валют може впливати на торговельні відносини, а також на торговельний баланс країни. Одним із наслідків дослідження є те, що вплив змін монетарної політики на торговельну діяльність можна значно помітити в довгостроковій перспективі. Хоча вплив на рівень експорту зазвичай є негайним, рівень імпорту змінюється в довгостроковій перспективі.

Будь-яка зміна міжнародної ситуації безпосередньо впливає на обмінні курси та додатково впливає на доходи від продажів зовнішньоторговельних підприємств. Геополітика глибоко впливає на безпеку, економічні та дипломатичні стратегії країни, формуючи її міжнародний статус та регіональний вплив. Такі фактори, як зміни керівництва в сусідніх країнах, будівництво ключової інфраструктури, такої як залізниці та канали, можуть суттєво вплинути на зовнішню торгівлю країни. Поточна складна міжнародна ситуація та геополітичні конфлікти мали значний вплив на обмінний курс валют, тоді як коливання обмінного курсу можуть мати як позитивний, так і негативний вплив на дохід від продажів компанії.

Метою даного дослідження є визначення впливу валютних коливань на зовнішньоекономічну діяльність підприємства та розробка практичних рекомендацій щодо мінімізації негативного впливу валютних ризиків.

Для досягнення поставленої мети у кваліфікаційній роботі потрібно вирішити такі завдання:

- проаналізувати теоретичні аспекти валютних коливань і валютних ризиків у контексті ЗЕД;
- охарактеризувати чинники, що впливають на зміну валютного курсу;
- дослідити вплив валютних коливань на фінансово-господарську діяльність підприємства;
- провести аналіз зовнішньоекономічної діяльності обраного підприємства та оцінити валютні ризики, з якими воно стикається;
- запропонувати заходи щодо підвищення ефективності управління валютними ризиками.

Об'єктом дослідження є процес здійснення зовнішньоекономічної діяльності підприємства в умовах нестабільного валютного середовища.

Предметом дослідження є вплив валютних коливань на результати зовнішньоекономічної діяльності підприємства та інструменти управління валютними ризиками.

Підприємство (організація), на базі якого виконувалась кваліфікаційна робота: ФОП Побережник - виробництво жіночого одягу під власним брендом (торговою маркою) XSENA.

Методи дослідження. В роботі використовується комбінація теоретичних та емпіричних методів. Теоретичний аналіз передбачає вивчення наукової літератури, огляд теорій та моделей, які описують вплив валютних курсів на міжнародну економіку. Використані роботи наступних авторів: Шемет Т.С.,

Савченко Т.Г., Антонюк Л., Поручник А, Савчук В., Коваленко Ю.М., Бестужева С.В., Требич Т.В.. Емпірична частина базується на використанні методів кількісного аналізу, зокрема статистичного моделювання та економетричних методів, які дають змогу обробляти фактичні дані для оцінки реального впливу валютних змін. Застосування цих методів у сукупності забезпечує комплексність аналізу та обґрунтованість отриманих результатів.

База дослідження в даній роботі охоплює два основних напрямки: аналіз наукових джерел та проведення емпіричного дослідження. Наукова база включає великий спектр літератури з міжнародної економіки, фінансів і економетрики, зокрема роботи відомих економістів та наукових журналів, що досліджують вплив валютних курсів на економічні процеси.

Наукова новизна одержаних результатів полягає у поглибленні теоретичних засад та розробці прикладних підходів до аналізу впливу валютних коливань на зовнішньоекономічну діяльність підприємств в умовах сучасної економіки України.

Практичне значення результатів проведеного дослідження полягає в можливості їхнього застосування на підприємствах, що здійснюють зовнішньоекономічну діяльність, для підвищення ефективності управління валютними ризиками в умовах нестабільного валютного середовища. Результати дослідження можуть бути використані керівництвом підприємства ФОП Побережник для мінімізації втрат, пов'язаних з валютними коливаннями, та покращення загальної фінансової стійкості. Крім того, окремі положення роботи можуть стати основою для подальших наукових досліджень з проблематики валютного регулювання у ЗЕД.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ВПЛИВУ ВАЛЮТНИХ КОЛИВАНЬ НА МІЖНАРОДНУ ТОРГІВЛЮ ТА ІНВЕСТИЦІЇ ПІДПРИЄМСТВ

1.1. Валютні курси: поняття, типи та механізми формування

Валюта – це грошова одиниця, прийнята за основу грошової системи певної країни (карбованець, крона, долар і т. ін.) [15]

У праці Т. Шемета "Теорія і практика валютного курсу" можна знайти інше трактування цього визначення, з розрізненням національної та іноземної валюти. Згідно з його тлумаченням, національна валюта - це грошові знаки, що випускаються державою і є єдиним законним засобом платежу в межах країни, тоді як іноземна валюта використовується у міжнародному обігу. [18]

Феномен валюти є ключовим фактором розвитку економічних відносин людей. Спочатку була бартерна система — коли люди просто обмінювали один товар на інший без єдиного еквівалента вартості. Наприклад, я міг дати комусь зерно, а отримати натомість рибу. Але у такого обміну були недоліки: важко було оцінити, скільки що коштує, і знайти того, в кого є те, що потрібно тобі. Це називається проблема подвійного збігу потреб.

Потім з'явилися товарні гроші — коли як засіб обміну почали використовувати певні речі, що мали загальну вартість, наприклад, сіль, хутро або метал. Це стало першим кроком до формування грошової системи.

Наступним етапом стали металеві гроші — переважно мідь, срібло та золото. Ці метали мають властивості, які роблять їх зручними як гроші: довговічність, подільність, стабільність вартості та визнання суспільством. Перші монети з'явилися у Лідії в VII столітті до н.е. і були зроблені з електруму — природного сплаву золота і срібла.

У різних цивілізаціях — у Давній Греції, Римі, Китаї, Індії — активно карбували монети стандартизованої ваги та складу. Важливо, що монета виконувала не лише економічну, а й політичну функцію: на ній зображували символи влади, правителів і богів. Це підсилювало легітимність грошей і довіру до них.

У середньовічному Китаї вперше з'явилися паперові гроші — спочатку як розписки, які полегшували обіг, особливо в умовах далекої торгівлі. В епоху династії Сун держава почала офіційно випускати паперові банкноти, які стали попередниками сучасних грошей.

У Європі банкноти з'явилися значно пізніше. У 1656 році Стокгольмський банк став першим, хто їх емітував. У XVIII–XIX століттях паперові гроші стали звичайним явищем, хоча їх вартість часто забезпечувалася запасами дорогоцінних металів — це був так званий золотий стандарт.

У XX столітті світ поступово відійшов від золотого стандарту. Після Бреттон-Вудської угоди 1944 року валюти тимчасово були прив'язані до долара США, а долар — до золота. Проте у 1971 році президент США Річард Ніксон скасував конвертованість долара в золото, і світ перейшов до фіатних валют — це ті гроші, які не мають матеріального забезпечення, а базуються на довірі до емітента, зазвичай центрального банку.

Сьогодні грошова система — це не лише банкноти й монети, а ще й безготівкові розрахунки, електронні платежі, мобільні гаманці та інтернет-банкінг. Велику роль відіграє монетарна політика — інструмент, за допомогою якого держава регулює економіку.

У XXI столітті набули популярності криптовалюти — цифрові активи на основі технології блокчейн, які працюють децентралізовано, без участі банків. Найвідомішою є біткойн, створений у 2009 році. Попри те, що більшість держав

офіційно не визнають криптовалют, інтерес до них зростає як до альтернативних платіжних засобів.

У відповідь на це центральні банки почали розробляти цифрові валюти центрального банку (CBDC) — це офіційні цифрові гроші, які поєднують зручність нових технологій із надійністю та контролем держави.

Таблиця 1.1.

Хронологічна таблиця розвитку валюти

Період / Дата	Етап / Подія	Опис
Давні часи	Бартерна система	Обмін товару на товар без загального еквівалента. Проблема подвійного збігу потреб.
Після бартеру	Товарні гроші	Як гроші використовували сіль, хутро, метали — речі з загальним визнанням вартості.
VII ст. до н.е.	Металеві гроші, перші монети у Лідії	Монети з електруму. Властивості: довговічність, подільність, стабільність.
Античність (Греція, Рим, Китай)	Стандартні монети з символікою влади	Карбування монет стало економічним і політичним інструментом.

Продовження таблиці 1.1.

Середньовіччя, Китай	Перші паперові гроші	Розписки для торгівлі, потім — банкноти від держави (династія Сун).
1656 р.	Перші банкноти в Європі	Стокгольмський банк емітує паперові гроші.
XVIII–XIX ст.	Поширення паперових грошей, золотий стандарт	Вартість банкнот забезпечується золотом.
1944 р.	Бреттон-Вудська система	Прив'язка валют до долара США, а долара — до золота.
1971 р.	Скасування золотого стандарту (Ніксон)	Перехід до фіатних валют — грошей, що базуються на довірі до держави.
Кінець XX – поч. XXI ст.	Розвиток електронних платіжних систем	Інтернет-банкінг, мобільні гаманці, безготівкові операції.
2009 р.	Поява біткойна	Перша криптовалюта на основі блокчейну, децентралізована система.
2020-ті рр.	CBDC — цифрові валюти центральних банків	Відповідь держав на виклики криптовалют.

		Офіційні цифрові гроші під контролем держави.
--	--	---

Щоб зрозуміти процес зміни обмінного курсу та визначити причини, які впливають на нього, корисно дослідити різні тлумачення цього терміна, оскільки традиційне визначення відсутнє в економічній літературі. Наприклад, І. Н. Платонова визначає обмінний курс як пропорція, коли одна валюта обмінюється на інший, де об'єктивною основою є купівельна спроможність валют. Інші українські вчені, такі як С. Боринец та В. Юрчішин, підтримують ці знання. За словами А. Галчинського, співвідношення купівельної спроможності національних валют є основою валютних курсів. [7]

Тобто можна сказати що обмінний курс – це вартість валюти країни, коли вона торгується за іншу валюту. Наприклад, скільки гривень треба, щоб купити один долар або євро. Але за цією простою ідеєю стоїть багато важливих речей. Курс впливає на зовнішню торгівлю, туризм, ціни на імпортні товари і навіть на рівень інфляції в країні.

Залежно від того, яку валютну політику проводить держава, обмінний курс може бути фіксованим, плаваючим або змішаним. При фіксованому курсі держава через центральний банк встановлює чітку вартість національної валюти по відношенню до іншої валюти і підтримує її на цьому рівні. Для цього потрібні валютні інтервенції — тобто купівля або продаж іноземної валюти. Така система дає стабільність, але вимагає значних валютних резервів.

Плаваючий курс працює інакше: він формується вільно, під впливом попиту та пропозиції на валютному ринку. Якщо на гривню є попит — її курс зростає, якщо попиту менше — вона дешевшає. З одного боку, це дозволяє валюті гнучко реагувати на зміни в економіці. Але з іншого боку, це створює ризики, бо курс може швидко змінюватись, і це не завжди вигідно для бізнесу чи споживачів.

Є ще змішана система — її ще називають керовано-плаваючою. Це коли курс в основному формується ринком, але в критичних ситуаціях центральний банк може втручатися, щоб не допустити надмірних коливань. Такий підхід дозволяє зберігати певну гнучкість, але водночас тримати ситуацію під контролем.

Обмінний курс має тісний зв'язок з інфляцією. Якщо курс падає, імпорتنі товари дорожчають, а отже зростають загальні ціни. Це впливає на купівельну спроможність людей і загальний економічний стан країни. Тому управління обмінним курсом — це дуже важливий інструмент для забезпечення економічної стабільності. Центральні банки використовують для цього різні методи: змінюють процентні ставки, проводять валютні інтервенції, регулюють грошову масу.

Варто розуміти, що формування валютного курсу — це складний процес. На нього впливають багато факторів: стан платіжного балансу, інфляція, обсяги виробництва (ВВП), грошова маса, політична ситуація, навіть психологічні очікування населення та інвесторів. Тому валютний курс не можна розглядати окремо — він тісно пов'язаний з іншими економічними категоріями, такими як вартість, ціна, гроші, відсоткова ставка.

У науковій літературі є спроби класифікувати чинники, що впливають на курс. Наприклад, дослідники Наговіцин А.Г. та Іванов В.В. пропонують поділяти їх на три основні групи: фундаментальні (тобто базові економічні показники), технічні (аналітичні дані, що використовуються на фінансових ринках) і короткострокові неочікувані фактори (наприклад, політична нестабільність або зовнішні шоки).

Фундаментальні фактори являють собою ключові макроекономічні показники, які характеризують загальний стан національної економіки та

справляють вирішальний вплив на поведінку учасників валютного ринку і динаміку валютного курсу. [13]

У разі зниження курсу національної валюти, за відсутності протидії з боку інших чинників, експортери отримують певні переваги. Вони можуть або заробляти так звану «експортну премію» завдяки обміну виручки в більш дорогій іноземній валюті на знецінені національні гроші, або ж мають можливість реалізувати свою продукцію на зовнішніх ринках за цінами, нижчими від світових, залишаючись при цьому конкурентоспроможними.

Водночас девальвація національної валюти призводить до подорожчання імпоротної продукції. Це, у свою чергу, стимулює зростання внутрішніх цін, зменшення обсягів імпорту та споживання, а також підштовхує до розвитку власного виробництва як альтернативи імпортованим товарам.

Зниження валютного курсу також впливає на боргові зобов'язання: зменшується реальна вартість внутрішніх боргів у національній валюті, але зростає тягар зовнішніх боргів, виражених в іноземних валютах. Крім того, стає не вигідним вивезення отриманих іноземними інвесторами прибутків, відсотків і дивідендів. У таких умовах ці кошти частіше реінвестуються або спрямовуються на закупівлю товарів на внутрішньому ринку з подальшим їх експортом. [9]

До технічних факторів, що впливають на формування валютного курсу, насамперед належить технічний аналіз. Це напрям ринкового аналізу, що ґрунтується на припущенні про наявність у ринку певної "пам'яті": майбутня динаміка курсу значною мірою залежить від його попередньої поведінки. Виходячи з цього, технічний аналіз має високий ступінь прогнозованості.

Зі стрімким розвитком електронних інструментів аналізу, які пропонують такі компанії, як Reuters, Bridge (Dow Jones), CQG та інші, спостерігається зростання популярності технічного аналізу серед трейдерів. Це, у свою чергу, посилює вплив виявлених закономірностей на реальні валютні коливання. Отже,

технічний аналіз виступає як метод прогнозування цін, що базується на аналізі графічних моделей руху ринку в минулому. Дослідження останніх десятиліть демонструють, що технічний аналіз є самостійною науковою дисципліною з власною філософією та системою аксіом. [5]

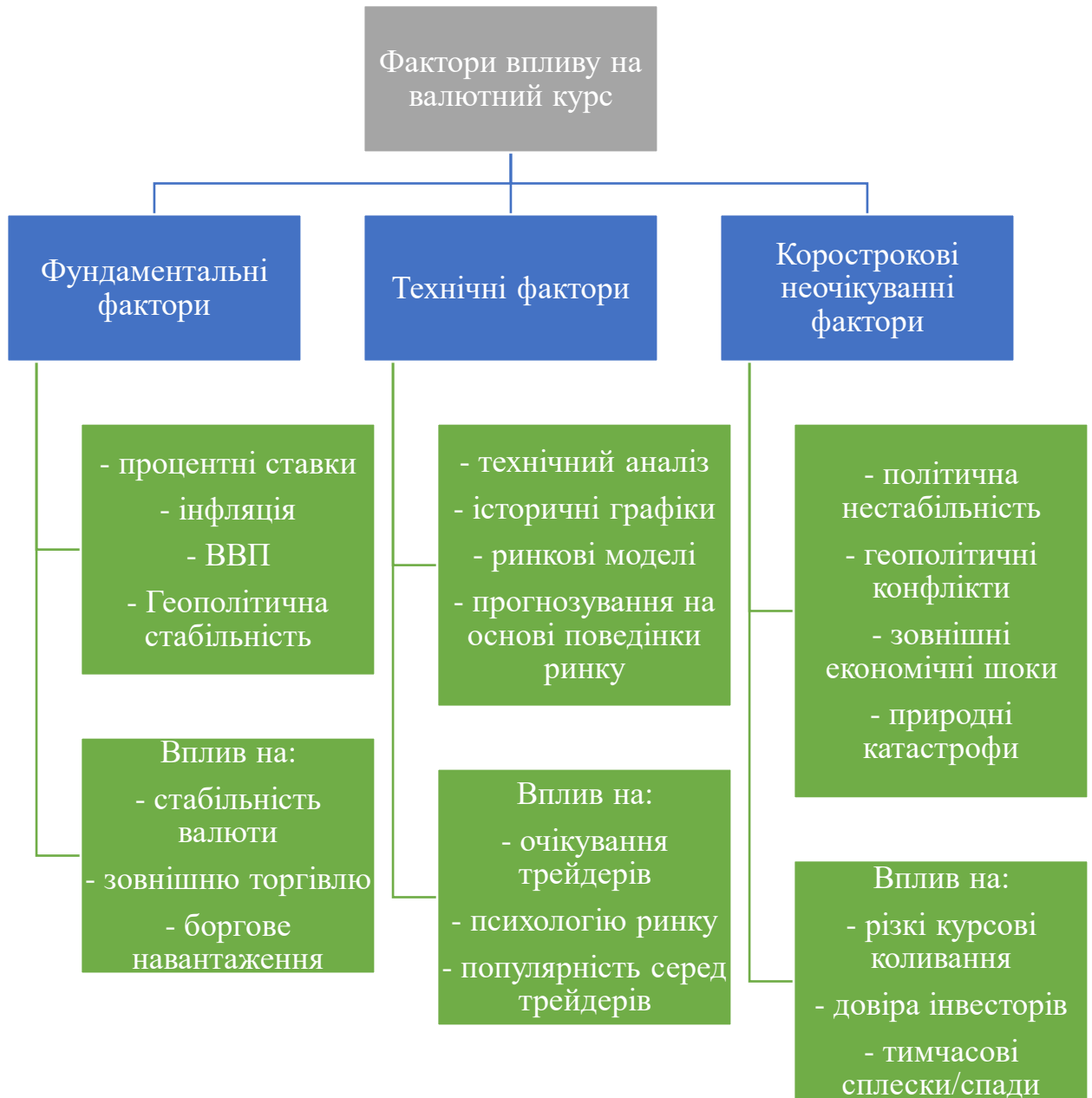

Рис. 1.1. Фактори впливу на валютний курс

Окрім фундаментальних і технічних чинників, які здебільшого піддаються прогнозуванню, на валютний курс можуть істотно впливати короткострокові й непередбачувані події. До таких несподіваних факторів належать:

1. Надзвичайні природні явища — землетруси, тайфуни, цунамі, повені тощо.
2. Політичні події — збройні конфлікти, зміна політичного керівництва, гучні політичні скандали, теракти.
3. Валютні інтервенції, здійснені центральними банками.

Окрім кон'юнктурних чинників, вплив яких є складним для прогнозування, на формування попиту і пропозиції валюти, а відповідно і на динаміку валютного курсу, значний вплив справляють і довгострокові фундаментальні чинники. Саме вони формують позицію національної валюти у світовій валютній ієрархії та слугують орієнтиром для міжнародних інвесторів, трейдерів, урядів і центральних банків.

Одним із ключових таких чинників є зростання валового внутрішнього продукту (ВВП) та національного доходу. Як правило, це супроводжується розширенням зовнішньоекономічних зв'язків, зокрема зростанням імпорту, що викликає підвищення попиту на іноземну валюту. У такому випадку може відбутися ревальвація іноземної валюти. Проте, якщо зростання імпорту компенсується експортом, вплив на обмінний курс може бути нейтральним або навіть сприятливим для національної валюти.

Інфляція також відіграє значну роль у формуванні валютного курсу. Високі темпи інфляції знижують купівельну спроможність національної валюти, що, у свою чергу, може призводити до її девальвації. Згідно з теорією паритету купівельної спроможності (ПКС), обмінний курс має тенденцію зрівнювати ціни між країнами. Проте в реальних умовах така адаптація відбувається поступово, часто протягом одного-двох років.

Ще один важливий чинник — це стан платіжного балансу країни. Позитивне сальдо платіжного балансу (тобто перевищення надходжень валюти над витратами) створює додаткову пропозицію іноземної валюти на ринку, що зміцнює національну валюту. Натомість дефіцит балансу викликає зростання попиту на іноземну валюту і, відповідно, тиск на її курс. Особливо велике значення мають капітальні потоки — прямі іноземні інвестиції, операції з цінними паперами та інші фінансові вкладення.

Процентні ставки також відіграють важливу роль. Зростання ставки в певній країні робить її більш привабливою для міжнародних інвесторів, оскільки дозволяє отримати вищий дохід, що призводить до притоку капіталу та зміцнення валюти. Зниження ставок або девальвація, навпаки, можуть викликати відтік інвестицій. Особливо це стосується так званих «carry-trade» операцій, коли інвестори використовують різницю між ставками в різних країнах для отримання прибутку.

Міжнародні валютні ринки чутливо реагують на очікування учасників. Часто зміни валютного курсу зумовлені не стільки фактичними економічними показниками, скільки їх інтерпретацією. Якщо, наприклад, учасники ринку очікують девальвацію, вони починають активно продавати валюту, посилюючи тиск на її курс. У таких ситуаціях ринок стає дуже вразливим до короткострокових спекуляцій, пов'язаних із переміщенням так званих «гарячих грошей».

Важливим фактором стабільності валюти є її міжнародне використання. Валюти, які широко застосовуються в міжнародній торгівлі, розрахунках і як резервні активи (наприклад, долар США або євро), мають вищу ліквідність і здатні утримувати стабільний курс навіть за умов внутрішніх економічних труднощів.

Довіра до валюти, у свою чергу, базується на загальному рівні економічної стабільності, політичній передбачуваності та репутації центрального банку. Учасники ринку оцінюють не лише поточний стан економіки, а й її майбутні перспективи, формуючи очікування щодо обмінного курсу.

Державне втручання також може впливати на курс. Це може бути як прямий вплив (валютні інтервенції, контроль над рухом капіталу), так і опосередкований — через монетарну та фіскальну політику. Хоча в окремих випадках таке втручання є виправданим, надмірна присутність держави на валютному ринку часто викликає втрату довіри з боку інвесторів.

Фінансова інфраструктура країни також має значення. Розвинений фондовий ринок приваблює інвесторів і стимулює приплив іноземного капіталу, що створює додатковий попит на національну валюту. Це сприяє її зміцненню і водночас створює конкуренцію між валютним і фондовим ринками.

Коливання обмінного курсу часто зумовлені не лише внутрішніми, а й глобальними факторами. Діяльність великих фінансових гравців — хедж-фондів, інвестиційних фондів, а також центральних банків — може значно впливати на ринок. Часто операції з валютою здійснюються не задля реального економічного обміну, а з метою отримання прибутку від короткострокових курсових коливань.

Нарешті, в умовах цифрової економіки особливої ваги набуває інформація. Новини, прогнози, аналітичні звіти, а також заяви державних чиновників можуть миттєво змінити настрої на ринку. Внаслідок цього обмінний курс часто відображає не стільки об'єктивний стан економіки, скільки її сприйняття учасниками ринку в конкретний момент часу.

Коливання валютного курсу впливають на співвідношення експортних та імпорتنих цін, конкурентоспроможність фірм, прибуток підприємств. Різкі коливання валютного курсу посилюють нестабільність міжнародних економічних, зокрема валютно-кредитних та фінансових, відносин, викликають

негативні соціально-економічні наслідки, втрати одних та виграші інших країн.
[8]

У наш час курс валюти формується так само, як і будь-яка інша ціна — через попит і пропозицію. Якщо багато людей хочуть купити валюту, а її недостатньо — ціна (тобто курс) зростає. Якщо валюту ніхто не хоче купувати, а її багато — вона дешевшає. Коли попит і пропозиція зрівнюються, встановлюється такий курс, який всіх влаштовує — це називається рівноважний курс.

Попит на іноземну валюту виникає з кількох причин. Наприклад, коли країна імпортує товари з-за кордону — треба розраховуватись у валюті. Або коли наші громадяни їдуть за кордон у відпустку чи на навчання — їм теж потрібна іноземна валюта. Також попит зростає, якщо компанії хочуть купити іноземні акції чи вкласти гроші в бізнес за кордоном.

Якщо враховувати всі важливі фактори, які впливають на валютний курс — як довгострокові (структурні), так і короткострокові (кон'юнктурні), — можна реально оцінити, куди курс може змінитися. Це допомагає державі вибрати правильні інструменти валютної політики, щоб впливати на курс у потрібному напрямку, а також обрати найкращий спосіб реалізації цієї політики.

1.2. Методологія дослідження впливу валютних курсів на міжнародну економіку

Західні концепції валютного курсоутворення відіграли важливу роль у формуванні підходів до регулювання валютного курсу як ключового інструмента державної валютної політики. Їх розвиток був зумовлений тривалими дискусіями щодо значення валютного курсу для глобального економічного зростання. Варто

зазначити, що такі дебати тривають і нині: ведеться активний пошук нових способів регулювання валютного курсу, методів його прогнозування та аналізу чинників, які на нього впливають.

Практична функція теорії валютного курсу полягає у виборі чи розробленні методів регулювання валютного курсу залежно від економічної ситуації на ринку. З методологічного погляду, для вивчення теорій можна використовувати політичний та емпіричний підходи. Загалом, усі теорії курсоутворення умовно можна згрупувати у вибірку, яка починається з інтересів експортерів і закінчується інтересами всіх інших суб'єктів. [16]

Існує кілька теорій обмінних курсів, кожна з яких пропонує різну перспективу для розуміння та прогнозування їхньої поведінки. До них належать паритет купівельної спроможності (PPP), паритет процентних ставок (IRP), міжнародний ефект Фішера (IFE) та теорія платіжного балансу (BOP).

1. Паритет купівельної спроможності (PPP):

ПКС базується на ідеї, що подібні товари повинні коштувати однаково в різних країнах, коли ціни конвертуються в єдину валюту. Якщо БігМак коштує 5 доларів США та еквівалент 4 доларів США в іншій країні, ПКС свідчить про те, що валюта в цій країні недооцінена.

Існує два типи: абсолютний ПКС - пряме порівняння рівнів цін та відносний ПКС - зосереджується на змінах рівнів цін (темпах інфляції) з часом. У довгостроковій перспективі обмінні курси повинні коригуватися, щоб відобразити різницю в темпах інфляції між країнами.

2. Паритет процентних ставок (IRP):

Теорія ПКС пов'язує процентні ставки та обмінні курси, особливо в контексті інвестування між країнами. Якщо процентна ставка в одній країні вища, ніж в іншій, очікується, що валюта цієї країни знеціниться в майбутньому.

Це запобігає арбітражу — отриманню прибутку шляхом запозичення коштів в одній валюті та інвестування в іншу.

Тут також існує два варіанти: покрита ПВС (використовує форвардні контракти для усунення валютного ризику) та непокрита ПВС (відсутність форвардних контрактів; спирається на очікувані майбутні спотові ставки). Приклад: якщо процентні ставки в США становлять 3%, а в Японії — 1%, очікується, що долар знеціниться приблизно на 2% відносно єни.

3. Міжнародний Ефект Фішера (IFE):

Ця теорія розширює Ефект Фішера, який пов'язує номінальні процентні ставки з очікуваною інфляцією. IFE стверджує, що валюта країни з вищою номінальною процентною ставкою знеціниться, оскільки ця ставка відображає вищу очікувану інфляцію. Таким чином можна сказати, що навіть якщо інвестори отримують вищі відсотки, вони можуть не отримати реального прибутку після врахування девальвації валюти. Як приклад, якщо процентні ставки в Бразилії набагато вищі, ніж у США, очікується, що бразильський реал з часом ослабне відносно долара США.

4. Теорія платіжного балансу (BOP):

Ця теорія стверджує, що обмінні курси визначаються загальними міжнародними економічними операціями країни — її платіжним балансом. До них належать торгівля товарами та послугами, потоки капіталу (наприклад, інвестиції) та іноземна допомога. Для точнішого охарактеризування теорії платіжного балансу треба зазначити, що якщо країна експортує більше, ніж імпортує, попит на її валюту зростає, що призводить до ревальвації, а якщо вона імпортує більше або має великий фінансовий відтік, пропозиція її валюти збільшується, що призводить до девальвації. Ця теорія допомагає пояснити, як економічна діяльність впливає на вартість валют на реальних ринках.

Валютний ринок переважно використовує два аналітичні підходи для прогнозування та оцінки валютних курсів: фундаментальний аналіз та технічний аналіз. Обидві методології розроблені для передбачення коливань обмінних курсів шляхом вивчення різних наборів інформації та ринкових показників. Фундаментальний аналіз включає оцінку економічних, політичних та соціальних факторів, що впливають на вартість валюти країни, таких як процентні ставки, інфляція, зростання ВВП та геополітична стабільність. Технічний аналіз, з іншого боку, спирається на історичні дані про ціни та обсяги торгів, щоб виявити закономірності та тенденції, які можуть сигналізувати про майбутні рухи цін на валюту.

Таблиця 1.2.

Порівняння фундаментального та технічного аналізу

Критерій	Фундаментальний аналіз	Технічний аналіз
Мета	Оцінка реальної вартості валюти на основі економічних факторів	Прогнозування змін курсу на основі графіків і історичних даних
Основні дані	Економічні, політичні, соціальні показники	Історичні ціни, обсяги торгів, графічні моделі
Приклади факторів	Процентні ставки, інфляція, ВВП, геополітична стабільність	Тренди, рівні підтримки/опору, індикатори (RSI, MACD тощо)
Тип інформації	Макроекономічна та фундаментальна інформація	Статистична та графічна інформація

Часовий горизонт	Середньо- довгостроковий	Коротко- середньостроковий
Основне джерело прогнозів	Новини, економічні звіти, політичні події	Цінові графіки, технічні індикатори
Підхід до аналізу	Причинно-наслідковий: "що впливає на валюту"	Поведінковий: "як поведився ринок у минулому"

Враховуючи, що більшість транзакцій на валютному ринку мають спекулятивний характер — спрямовані на отримання прибутку, а не на сприяння торгівлі чи інвестиціям — трейдери широко використовують ці аналітичні методи у своїх процесах прийняття рішень. Спекулятивний характер ринку означає, що своєчасне та точне прогнозування має вирішальне значення для управління ризиками та оптимізації прибутковості. Хоча деякі учасники ринку можуть надавати пріоритет одному методу над іншим, багато хто застосовує гібридний підхід, інтегруючи як фундаментальні, так і технічні дані для формування комплексного огляду ринку. Розуміння сильних та обмежень кожної аналітичної системи є важливим для ефективної торгівлі валютою та управління ризиками в цьому дуже динамічному фінансовому середовищі.

Технічний аналіз базується на теорії, що рух курсу валют залежить від коливань у минулих періодах. Цей підхід використовує різні моделі на основі часових рядів, зокрема методи ковзної середньої, і нерідко залучає економікоматематичний інструментарій та нейронні мережі для побудови прогнозів [4]

Фундаментальний аналіз валютного ринку полягає у визначенні справжньої вартості фінансових активів беручи до уваги макроекономічні показники та економічні чинники, що впливають на рух обмінних курсів. Хоча

зазвичай окреслення справедливої вартості частіше застосовується в стосунках із фондовим ринком (наприклад, оцінка акцій), відповідні підходи також можна подати в новому варіанті для аналізу валют.

Для розрахунку справедливої ціни чи вартості активу застосовують найпоширеніші математичні моделі й методи:

- витратний, який базується на оцінці сукупної вартості активів і витрат із їхнього відтворення;
- метод дисконтових грошових потоків (DCF), що враховує очікувані майбутні грошові надходження і зменшує їх до поточної вартості;
- порівняльний, що передбачає дослідження аналогічних компаній чи активів на ринку для виведення середньої ринкової оцінки.

У валютному ринку фундаментальний аналіз розглядає такі показники, як облікова ставка центрального банку, інфляція, торговий баланс, динаміка ВВП, безробіття і політична стабільність країни. Аналіз таких чинників дає змогу визначити економічну силу країни і, відповідно, обґрунтувати очікуване значення обмінного курсу її національної валюти.

Засади фундаментального аналізу були сформульовані ще у 1934 році американськими економістами Бенджаміном Гремом та Девідом Доддом. У своїй класичній праці "*Security Analysis*" вони запропонували основні принципи оцінювання фінансових активів на основі їхньої внутрішньої, тобто справедливої, вартості. Цей підхід заклав методологічну основу для сучасної інвестиційної аналітики, особливо у сфері аналізу акцій та інших цінних паперів. Три частини складають цей повноцінний фундаментальний аналіз:

- Макро- та мікроекономічний аналіз. ВВП, інфляція, відсоткові ставки, безробіття, економічні цикли.
- Галузевий аналіз. Він спрямован на краще розуміння діяльності компанії та її фінансового здоров'я.

- Аналіз компанії.

На відміну від фундаментального аналізу, технічний аналіз зосереджується на вивченні самого курсу валют та обсягів продажів. Технічний аналіз не намагається оцінити курс на основі макроекономічних показників, а зосереджується на динаміці курсу та обсягах торгів. [4]

Сучасний аналіз даних використовує три основні підходи: економетрію, статистичні методи та графічний аналіз. Економетрія зосереджується на кількісному аналізі економічних явищ, використовуючи математичні моделі для перевірки теорій та розуміння економічної поведінки. Статистичні методи пропонують широкий спектр інструментів для аналізу даних, включаючи описову статистику, перевірку гіпотез та різні методи регресії. Графічний аналіз використовує візуальне представлення даних для виявлення закономірностей, тенденцій та взаємозв'язків.

Економетрія є важливою міждисциплінарною галуззю, яка поєднує в собі елементи економічної теорії, математики та статистики з метою аналізу економічних даних. Її основне призначення полягає у створенні теоретично обґрунтованих та емпірично перевірених моделей, що дозволяють глибше зрозуміти економічні процеси та явища. Згідно з даними Міжнародного валютного фонду, використання економетричних методів сприяє формуванню ефективнішої економічної політики, оскільки забезпечує можливість більш точної оцінки впливу різних чинників на економічну динаміку.

У практиці економетричного аналізу широко застосовуються такі методи, як регресійний аналіз, аналіз часових рядів, а також аналіз панельних даних. Для реалізації таких підходів зазвичай використовуються спеціалізовані програмні засоби, зокрема SAS, STATA або EViews. Важливим аспектом є побудова моделей на основі гіпотез економічної теорії, які згодом проходять емпіричну

перевірку на реальних статистичних даних. При цьому необхідно враховувати якість даних, обсяг вибірки, можливі відхилення та складність обчислень.

Окрему роль у дослідженнях відіграють статистичні методи, які включають як описову статистику (наприклад, середнє арифметичне, медіану, стандартне відхилення), так і інференційні підходи, зокрема перевірку гіпотез (Т-тести, F-тести), дисперсійний аналіз та різні типи регресій. Застосування таких методів дозволяє робити змістовні висновки щодо взаємозв'язків між економічними змінними, а також будувати прогнози щодо їхнього подальшого розвитку. При цьому важливо враховувати потенційні проблеми, пов'язані з інтерпретацією результатів, особливо у випадках невеликих вибірок або наявності пропущених значень.

Також значну аналітичну цінність має графічний аналіз, що полягає у візуальному представленні даних для виявлення трендів, закономірностей та потенційних аномалій. Серед найбільш поширених типів графіків можна виокремити діаграми розсіювання, гістограми, коробкові діаграми (box-plot), графіки часових рядів тощо. Візуалізація результатів сприяє більш чіткому сприйняттю інформації, проте надмірно складні або неправильно побудовані графіки можуть ускладнювати аналіз і призводити до хибних інтерпретацій.

Сьогодні в практиці прогнозування активно використовується понад 200 різноманітних методів, кожен з яких має свої характерні властивості, такі як рівень точності, складність та необхідні ресурси. Залежно від підходу до аналізу, їх поділяють на інтуїтивні (якісні) та формалізовані (кількісні).

Інтуїтивні методи базуються переважно на експертних оцінках і застосовуються в умовах, коли проблема складно формалізується через велику кількість змінних або обмежену наявність достовірної інформації. Найбільш поширеними серед таких методів є метод Делфі та перехресний аналіз, які спрямовані на отримання узгодженої думки спеціалістів у певній галузі.

Формалізовані методи в основному опираються на математичні моделі із залученням структурованих даних. Серед них виділяються методи екстраполяції та моделювання, які будують математичні залежності між економічними змінними і широко залучають інструменти економетрії для оцінювання параметрів моделей. Цей підхід дає змогу формально описати взаємозв'язки між показниками й забезпечує кількісну оцінку майбутніх змін.

Окремо варто відзначити методи, що спираються на економічні закономірності та теоретичні принципи. Вони розглядають вплив ключових макроекономічних чинників, таких як рівень інфляції, відсоткові ставки, обсяг ВВП чи платіжний баланс, на динаміку валютного курсу.

У сучасній практиці також поширені комбіновані методи прогнозування, які поєднують елементи якісного та кількісного підходу. Як приклад можна навести інтеграцію експертних оцінок із статистичними методами. Такий підхід дозволяє підвищити точність прогнозів через врахування як емпіричних даних, так і накопиченого досвіду спеціалістів. [2]

1.3. Оцінювання впливу валютних курсів на міжнародну торгівлю: теорії та практичні аспекти

24 серпня 1991 року Україна проголосила свою незалежність, що відкрило нові можливості, такі як створення власної валюти, проте після проголошення незалежності Україна ще не мала власної стабільної валюти. У перехідний період продовжували використовувати радянські рублі, які швидко знецінювалися. Було введено тимчасову валюту – купоно-карбованець, що замінив радянські рублі у

співвідношенні 1:1. Середньорічний курс карбованця до долара США суттєво знизився з 208 у 1992 році до 147307 у 1995 році. [6]

Тому у 1996 році відбулася грошова реформа: ввели гривню як національну валюту з 2 вересня і ця дата вважається «днем народженням» сучасної гривні. Головним органом, що контролює курс світових валют до гривні, є Національний Банк України згідно зі статтею 99 Конституції України.

[6]

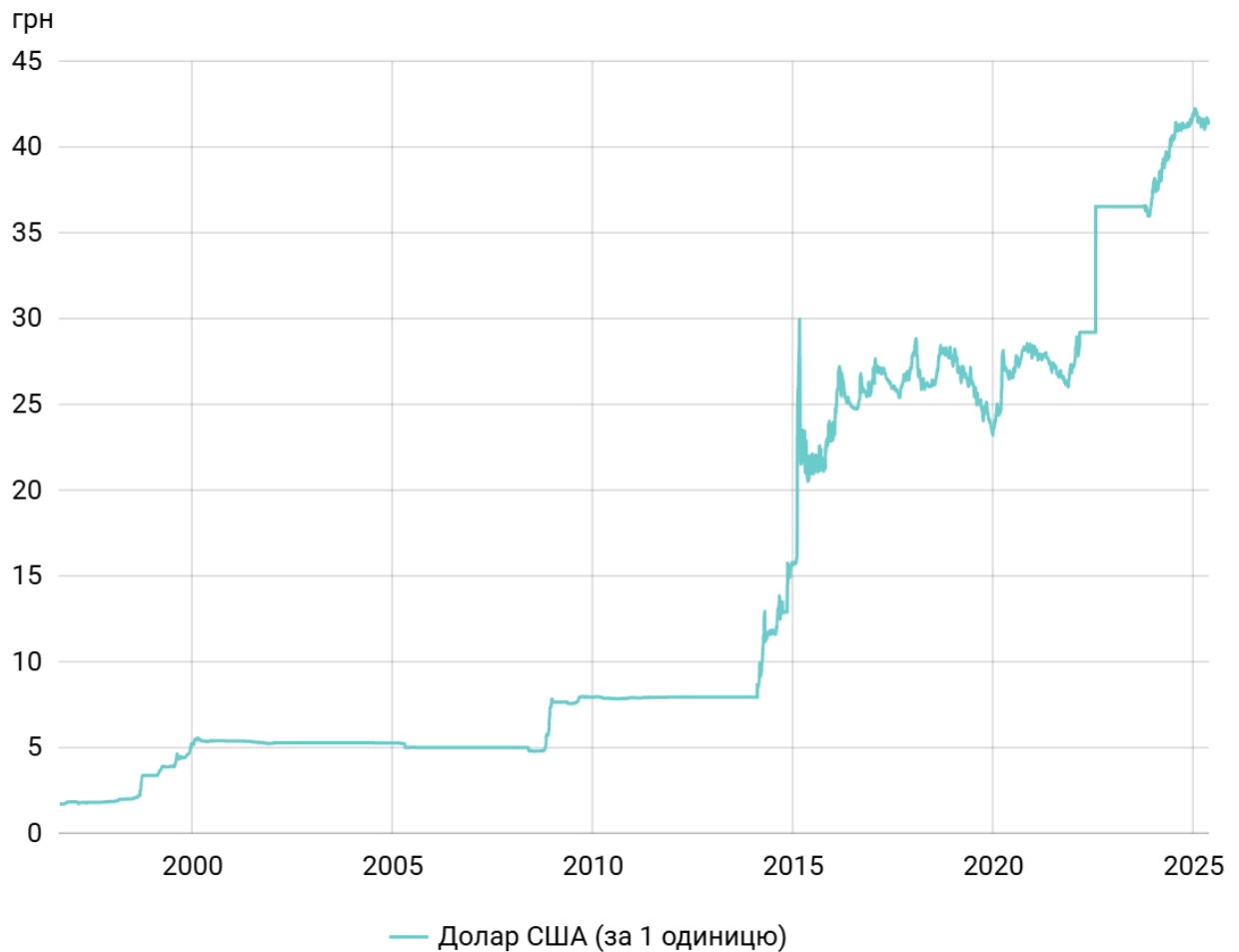

Рис 1.2. Офіційний курс гривні щодо долару США (1996-2025) [12]

Після запровадження гривні у 1996 році перші два роки її курс був стабільним — близько 1,8 грн за долар. Але вже у 1998 році через фінансову кризу гривня знецінилася майже втричі. У 1999 році курс сягнув 5 грн/дол. через проблеми у валютній політиці.

До 2007 року ситуація покращилась: спостерігався економічний ріст, зниження інфляції та безробіття. У 2001 відбулася ревальвація гривні, а з 2003 по 2007 рік її курс залишався стабільним. Проте вже у 2008–2009 роках через світову кризу гривня знову ослабла. У 2010–2013 роках ситуація поступово нормалізувалась, середній курс був 7,9 грн/дол., зросли валютні резерви та відновився експорт.

2014 рік став критичним: після Революції Гідності, анексії Криму та початку війни на Донбасі гривня стрімко знецінилася — з 8,7 до 16 грн/дол. Через перехід до плаваючого курсу у 2015 році долар виріс до 23 грн. Україна одночасно пережила економічну, банківську та валютну кризу.

З 2016 року почалася стабілізація — НБУ запровадив нову монетарну політику та стратегію інтервенцій. У 2019 гривня несподівано зміцнилася і стала найсильнішою валютою року, досягнувши 23,25 грн/дол. Це стало можливим завдяки високій обліковій ставці та зацікавленості іноземних інвесторів у держоблігаціях.

У 2020 році через COVID-19 гривня знову послабилася, а у 2021 трохи відновила позиції, хоча середній курс становив 27,29 грн/дол. Наприкінці 2021 року ситуація знову загострилася через загрозу вторгнення РФ.

Після початку повномасштабної війни 24 лютого 2022 року НБУ зафіксував курс на рівні 29,25 грн/дол. У 2022–2023 роках гривня зазнала сильного тиску через війну, інфляцію, зменшення експорту та великі державні витрати. Курс поступово зростав і у липні 2022 був офіційно піднятий до 36,57 грн/дол.

У 2023 році валютний ринок залишався напруженим, але завдяки міжнародній допомозі, валютним резервам і контролю НБУ, вдалося уникнути критичного обвалу. У 2024 році почали з'являтися перші ознаки стабілізації: курс коливався в межах 37–39 грн/дол., НБУ поступово послаблював валютні обмеження.

Станом на початок 2025 року курс гривні тримається відносно стабільно, незважаючи на воєнний стан. Це стало можливим завдяки підтримці західних партнерів, контролю над інфляцією та поступовому відновленню економіки.

Аналіз динаміки національної валюти показує нестабільну ситуацію на валютному ринку та коливання обмінного курсу гривні. Досвід катастроф, пандемій та війн ілюструє різницю між фіксованими та плаваючими обмінними курсами. Наприклад, фіксований обмінний курс допоміг запобігти колапсу фінансової системи під час війни.

Тому важливо, щоб обраний обмінний курс відповідав поточним обставинам та змінам, враховуючи економічні умови та інші фактори, що впливають на обмінний курс.

Валютна політика держави грає важливу роль у забезпеченні макроекономічної стабільності, зокрема в підтриманні і контролі за грошовою масою. Одним із безпосередніх завдань однієї з основних валютних політик є регулювання валютного курсу, спрямованих на недопущення його різких коливань, які могли б негативно вплинути на зовнішньоекономічну діяльність. З цією метою застосовуються як валютні інтервенції, так і адміністративні заходи з обмеження руху капіталу, а також обмеження на операції з обміном. Такі заходи спрямовані на те, щоб зберегти зовнішньоекономічну конкурентоспроможність наших національних виробників шляхом забезпечення передбачуваних умов зовнішньої торгівлі.

Високий ступінь відкритості економіки підкреслює значення стабільного валютного курсу в підтримці довіри між інвесторами, суб'єктами господарювання і ефективною роботою фінансової системи. В умовах економічної нестабільності іноземна валюта інколи відіграє роль засобу накопичення заощаджень, виконуючи іноді функцію "тихої гавані" для населення.

Втім, надмірна доларизація внутрішнього ринку породжує додаткові ризики: раптовий сплеск попиту на іноземну валюту у таких обставинах може конвертувати в девальвацію національної валюти, підвищення інфляційних очікувань і погіршення платіжного балансу. Тому є дуже важливо впроваджувати структурні реформи, які стимулюють зростання довіри до національної валюти та розвитку внутрішнього фінансового ринку, а також покращують механізми реалізації монетарної політики.

Після політичних та економічних потрясінь 2014 року в Україні відбулися фундаментальні зміни в економічній політиці. Одним із ключових кроків запровадження є режим плаваючого валютного курсу. Перехід до плаваючого курсу був частиною більш широкої програми макроекономічної стабілізації та співробітництва з міжнародними фінансовими організаціями, зокрема з Міжнародним валютним фондом (МВФ).

Зберігаючи режим фіксованого обмінного курсу, Національний банк України успішно запобігав значним коливанням курсу гривні. Проте під час переходу до системи плаваючого валютного курсу вартість долара США щодо гривні зросла на 85%. Зміна режиму обмінного курсу становить значні проблеми, оскільки потребує суттєвої зміни співвідношення між національною та іноземними валютами. Зараз на курс гривні впливають виключно фундаментальні та ситуаційні чинники, які впливають на попит і пропозицію валюти. Роль Національного банку України в основному зводиться до

проведення валютних інтервенцій, спрямованих на пом'якшення надмірної волатильності обмінного курсу.

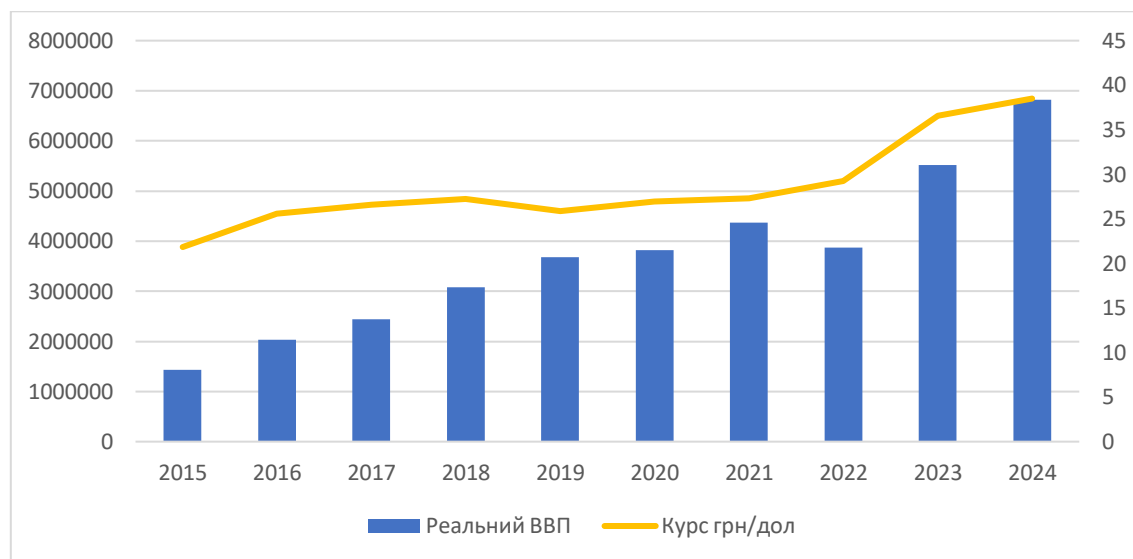

Рис 1.3. Співвідношення реального ВВП України та волатильності валютного курсу. [10]

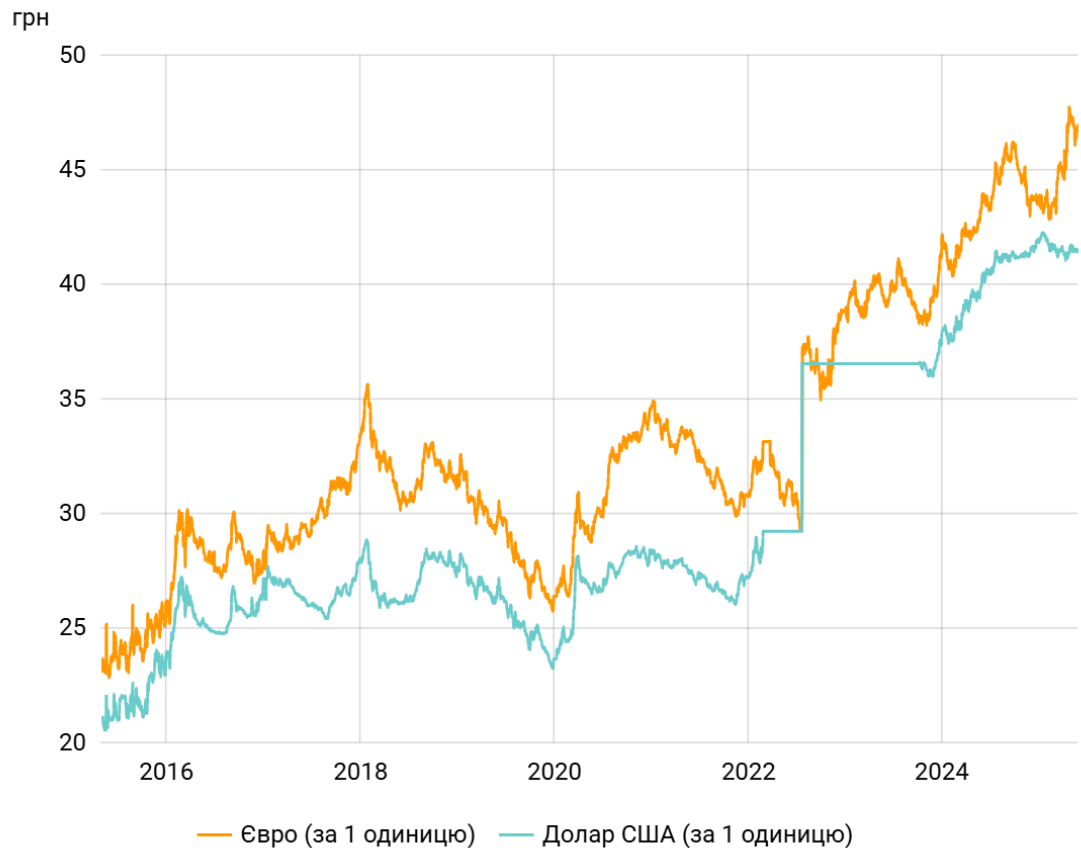

Рис. 1.4. Курс гривні до долара США та Євро на період з 2015 по 2025 рр.
[12]

Головною перевагою фіксованого режиму є підтримання курсу валюти на певному рівні тривалий час. Це позитивно впливає на розвиток національного виробництва та зовнішньої торгівлі. Завдяки використанню фіксованого валютного курсу стримується нарощування пропозиції грошей, зменшується амплітуда коливання курсу валюти, що обмежує валютні спекуляції. Проте фіксований режим послаблює ринковий механізм стабілізації кон'юнктури валютного ринку, втрачаються золотовалютні резерви та деформується зовнішньоторговельна діяльність.

Аналіз ризиків, пов'язаних із валютним ринком України у 2021–2022 роках, свідчить про помірне зростання рівня нестабільності порівняно з

попередніми періодами, хоча загальний ризиковий фон залишався нижчим, ніж у кризовому 2019–2020 роках. Така динаміка була зумовлена низкою негативних макроекономічних факторів, серед яких ключову роль відігравали відтік капіталу, зниження інвестиційної привабливості та посилення інфляційного тиску.

Управління валютним курсом дає можливість підприємствам порівнювати свої витрати з цінами на світовому ринку, впливає на їхні прибутки та конкурентоспроможність на міжнародній арені. [14]

Висновки до розділу 1

Валютні курси є важливим елементом у функціонуванні міжнародної економіки, визнаючи ціну обміну між національними грошовими одиницями. Курси можуть утворюватися на основі урядових рішень (фіксовані курси), ринкових механізмів (плаваючі курси) або бути змішаними. Впливають на формування валютного курсу такі фактори, як попит і пропозиція на валютному ринку, процентні ставки, інфляція, стан платіжного балансу та валютна політика центрального банку.

Оцінка вкладу валютних курсів на міжнародний ринок є важливим як і для теорії, так і з практичної перспективи. Теорія передбачає, що девальвація національної валюти здешевлює експортну продукцію на зовнішніх ринках, тим самим стимулюючи до неї попит, в той час, як імпорт від девальвації робить дорожче. Таким чином це може позитивно вплинути на торговий баланс країни, при дотриманні умови еластичності за ефектом Маршала-Лернера. Врешті-решт, на практиці, багато чинників впливають на курс, у першу чергу, залежно від структури економіки, умов зовнішньоторгівельних контрактів, ринку капіталу і загальної стабільності макроекономічної політики. Коливання курсів у значних

розмірах створюють ризики, які вимагають необхідність застосування фінансових інструментів для хеджування.

РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ВПЛИВУ ВАЛЮТНИХ КУРСІВ НА МІЖНАРОДНУ ТОРГІВЛЮ ПІДПРИЄМСТВА

2.1. Аналіз сучасного стану міжнародного ринку жіночого одягу

Міжнародний ринок жіночого одягу залишається одним із найдинамічніших сегментів глобальної індустрії моди. Глобальний ринок жіночого одягу у 2023 році оцінювався в 1 054,52 млрд доларів США, і, за прогнозами, з 2024 по 2030 рік він зростатиме зі середньорічним темпом зростання (CAGR) на рівні 3,4%. Глобальний ринок одягу у 2025 році оцінюється в 1,84 трильйона доларів, що становить 1,63% світового ВВП. З 3,62 мільярда світової робочої сили 430 мільйонів працюють у сфері моди та текстильного виробництва. Ринок одягу зазнав удару у 2020 році через пандемію Covid-19, коли обсяг ринку зменшився на 11,46% порівняно з попереднім роком. Це був єдиний рік, коли швейна промисловість спостерігала тенденцію до зниження за останнє десятиліття.

Таблиця 2.1.

Розміри ринку одягу за роками

Рік	Розмір ринку одягу
2018	\$1.58 трильйона
2019	\$1.57 трильйона
2020	\$1.39 трильйона
2021	\$1.55 трильйона
2022	\$1.57 трильйона
2023	\$1.73 трильйона
2024	\$1.79 трильйона

2025	\$1.84 трильйона
-------------	------------------

Продовження таблиці 2.1.

2026	\$1.89 трильйона
2027	\$1.94 трильйона

Зростання ринку зумовлене зростанням жіночої демографічної групи, збільшенням кількості жінок, що виходять на ринок праці, зміною модних тенденцій та підвищенням купівельної спроможності споживачів. Крім того, вплив соціальних мереж та культури знаменитостей змушує виробників постійно запускати нові стилі та дизайни. Більше того, бренди активно працюють над розширенням охоплення своїх клієнтів через онлайн-платформи для покупок, надаючи знижки, використовуючи рекомендації знаменитостей або пропонуючи персоналізовані варіанти одягу, адаптовані до індивідуальних уподобань.

Світовий ринок жіночого одягу оцінювався в понад 800 млрд доларів у останні роки і зростатиме до 1 трлн доларів у 2030 році. Основними ринками є США, Китай, країни ЄС, Індія, і Південна Корея. Такий ріст стимулюється розширенням середнього класу, зростанням онлайн-продажів і попитом на мас-маркет. Великими брендами на міжнародній арені є Zara, H&M, Uniqlo, Mango, Shein, ASOS, Chanel, Dior, Prada. З іншого боку, зростає значення локальних дизайнерів, етично орієнтованих брендів, а також брендів, що працюють лише онлайн.

У 2024 році ринок одягу США мав найбільшу частку доходів у регіональній галузі завдяки присутності кількох ключових компаній, зростанню рівня доходів молодих клієнтів, збільшенню кількості нових учасників галузі та технологічним удосконаленням, які дозволяють виробникам покращити виробничі, дизайнерські та дистрибуційні можливості. Зростання популярності веб-сайтів електронної комерції, таких як Amazon, та збільшення проникнення на ринок

завдяки онлайн-платформам роздрібної торгівлі також створюють численні можливості для зростання.

Європейський ринок одягу був визначений одним із ключових регіонів швейної промисловості у 2024 році. Цей ринок в основному зумовлений зміною модних тенденцій, акцентом на сталому розвитку в галузі, розширенням електронної комерції та постійними інноваціями в дизайні та технологіях виробництва. Присутність кількох брендів у регіоні та запуск стаціонарних магазинів численними брендами одягу в ключових містах, таких як Париж, Лондон, Берлін, Мілан та Мюнхен, також сприяють зростанню цього ринку.

Ринок одягу в Азіатсько-Тихоокеанському регіоні домінував у світовій індустрії одягу з часткою доходу 40,5% у 2024 році. Зростання цього ринку головним чином зумовлене значним зростанням попиту з боку густонаселених країн, таких як Китай та Індія, посиленням уваги багатьох світових брендів до розширення в Азіатсько-Тихоокеанському регіоні та зростанням рівня доходів клієнтів, які проживають у таких країнах, як Індія та Австралія.

На ринку жіночого одягу, як і будь-якому іншому можуть з'явитися проблеми та виклики, серед яких можна виокремити наступні:

- Висока інфляція, разом зі зростанням вартості сировини та доставки, вплинула як на бренди, так і на споживачів. Ціни на одяг зростають, проте багато споживачів мають дуже обмежені бюджети. Тому компаніям важко збалансувати доступність та прибутковість.

- Геополітичні проблеми, що виникають, включаючи торговельну напруженість та конфлікти, порушили глобальні ланцюги поставок. Виробництво в основному здійснюється в Азії, зокрема в Китаї, Бангладеш та В'єтнамі, що ставить багато брендів під загрозу регіональної вразливості. Затримки зараз є нормою разом зі зростанням логістичних витрат.

– Одночасно вводяться більш суворі екологічні норми, головним чином у Європейському Союзі. Дотримання цих вимог вимагає як інвестицій, так і прозорості.

– Брендів більше, ніж у минулому. Нові колекції з'являються історично швидкими темпами в інтернет-магазинах, що робить старі або менші бренди нездатними наздогнати цю моду. Результатом стає ринок, який бореться за ціну та швидко змінює тренди.

– Сучасні споживачі, зокрема покоління Z та мілленіали, дбають не лише про стиль; вони хочуть інклюзивних розмірів, позитивного маркетингу для тіла, етичних трудових практик та персоналізації. Такі очікування вимагають від брендів переосмислити не лише те, що вони продають, але й те, як вони спілкуються зі своїм споживачем.

Треба зазначити, що на українському ринку, окрім цих викликів, виникла ще більша проблема. Повномасштабне вторгнення РФ суттєво вплинуло на структуру ринку одягу та взуття. Зокрема, частка підприємств, які припинили свою діяльність, зросла з 2% у 2021 році до 10% у 2023-му. Це також призвело до зниження попиту на одяг і взуття в Україні через декілька ключових факторів:

– економічна криза, спричинена війною, зменшила купівельну спроможність населення;

– значна кількість споживачів виїхали за кордон, що скоротило внутрішній ринок;

– підвищення цін на одяг і взуття через високі імпорتنі мита та зростання орендних ставок.

Незважаючи на ці виклики, текстильна промисловість України продемонструвала стійкість та адаптувалася до змін ринкових умов. Багато текстильних компаній інвестували в модернізацію своїх виробничих процесів та

впровадження нових технологій для підвищення ефективності та зниження витрат.

Індустрія жіночого одягу тісно пов'язана із загальним станом економіки, зокрема з таким важливим показником, як валовий внутрішній продукт. Зростання або падіння ВВП безпосередньо впливає на купівельну спроможність людей, що, у свою чергу, формує обсяг потреби в одязі.

У періоди економічного піднесення, зі зростанням ВВП країни, зазвичай зростають і доходи. Це означає, що більше грошей витратиметься на непродовольчі товари, до яких належить і жіночий одяг. Зокрема, зростає попит як на загальні, так і на преміальні та дизайнерські бренди. Покупці виявляють набагато більший інтерес до нових колекцій, трендів та якості, що дає стимул для розвитку всього ринку.

Навпаки, у періоди економічної нестабільності або спаду ВВП спостерігається стриманість у витратах на одяг. Люди переорієнтовуються на бюджетні сегменти або зменшують частоту покупок. У цей час зростає попит на акції, знижки, секонд-хенд або швидку моду, а попит на одяг класу люкс або дизайнерський помітно падає. Багато брендів змушені адаптуватися до нових умов — змінювати цінову політику, скорочувати асортимент або виходити на нові ринки.

Ця тенденція спостерігається як у розвинених, так і в країнах, що розвиваються. Наприклад, у країнах зі швидким зростанням ВВП, таких як Індія чи В'єтнам, сегмент жіночого одягу середнього класу активно розвивається останніми роками. У той час як у ЄС чи США ринок вже сформований, але все ще реагує на економічні коливання — наприклад, під час пандемії COVID-19 та енергетичної кризи 2022–2023 років.

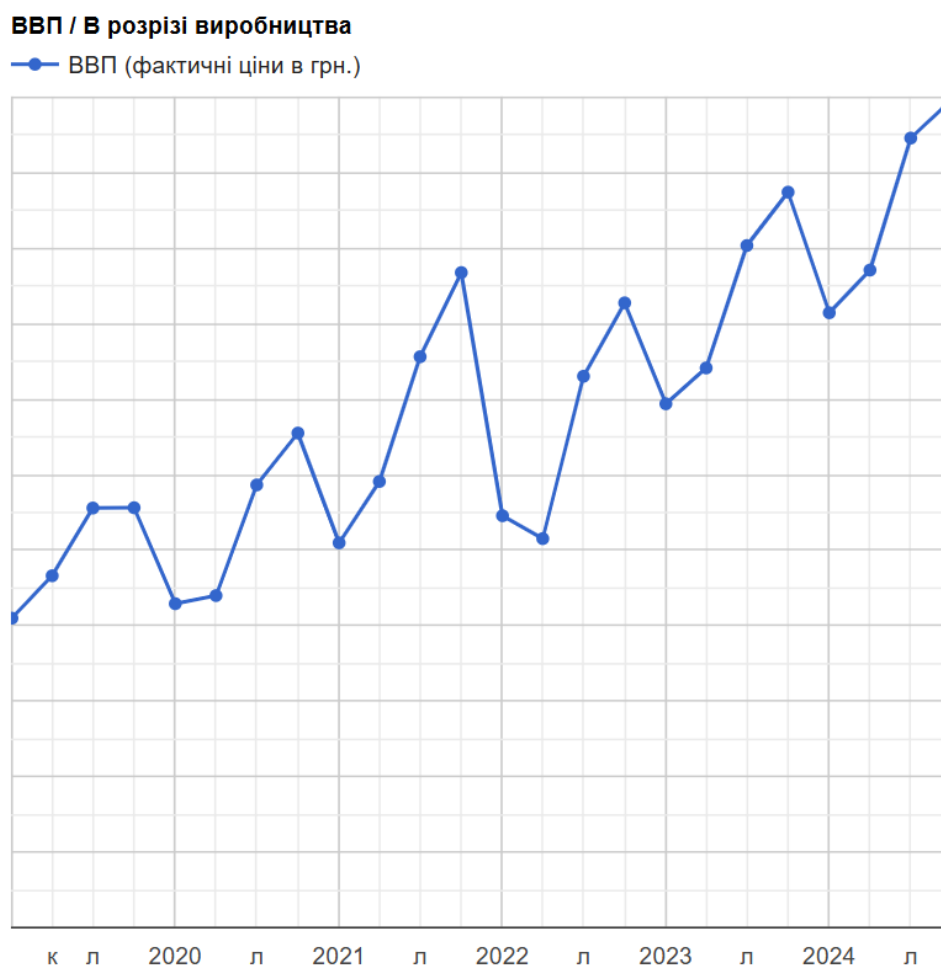

Рис. 2.1. ВВП України в розрізі виробництва за 2019-2025 роки (фактичні ціни в грн) [11]

Після падіння на 28,8% у 2022 році, економіка відновилася на 5,3% у 2023 році. За підсумками 2024 року зростання ВВП склало всього 2,9% рік до року — менше за очікування. Економічне відновлення поступово сповільнюється. кожного кварталу 2024 року зростання відносно 2021 було нижчим, ніж у 2023 році, а у IV кварталі ВВП взагалі скоротився на 0,1% порівняно з IV кварталом 2023 року. [18]

Рис. 2.2. ВВП України в розрізі виробництва за 2019-2025 роки (в % до аналогічного періоду попереднього року) [11]

За даними Державної Служби Статистики України, текстильна промисловість становить близько 2,3% ВВП країни та забезпечує роботою понад 200 000 осіб. Галузь в основному зосереджена на виробництві одягу, домашнього текстилю та технічного текстилю. Більшість текстильного виробництва зосереджена у західних та центральних регіонах країни.

Рис. 2.3. Частка виробництва одягу у ВВП України (2020-2025 рр)

Ці дані ілюструють, що після різкого падіння ВВП у 2022 році, економіка України демонструє поступове відновлення. Водночас, частка виробництва одягу у ВВП залишається стабільною, що свідчить про адаптацію галузі до нових умов та її стратегічне значення для економіки країни.

Жіноча мода користується вищим попитом, ніж чоловіча, завдяки широкому асортименту, включаючи сукні, спідниці, блузки та аксесуари. Цей підвищений попит спонукає дизайнерів та роздрібних торговців надавати пріоритет жіночій моді, задовольняючи мінливі вподобання споживачів. Як важливий сегмент споживчого ринку, жінки роблять значний внесок у світові тенденції індустрії моди завдяки своїм споживчим звичкам. Їхня схильність інвестувати більше в одяг та аксесуари робить жіночу моду прибутковим сектором бізнесу. Більше того, величезне різноманіття жіночої моди, від повсякденного одягу до високої моди, сприяє постійним інноваціям та адаптації до змінюваних смаків та вподобань.

Рис. 2.4. Організаційна структура компанії

На початку повномаштабного вторгнення було прийнято рішення призупинити діяльність магазинів, але виробництво не зупинялось, відшивали форму, плитоноски для захисників країни.

Через місяць від початку вторгнення було прийнято рішення відновлювати роботу магазинів та сторінки в соціальних мережах, тому що українські жінки навіть в такий нелегкий час, потребували уваги і підтримки, завдяки новим покупкам вони могли почувати себе комфортно і покращити свій настрій, а також це стосується тих, хто опинився за межами країни.

Цільова аудиторія - жінки, які в будь-якому віці хочуть виглядати стильно та привабливо, для котрих дуже важливо, щоб вироби були якісними, їх можна було носити не один сезон і відчувати себе комфортно, також щоб у виробі враховувалися індивідуальні особливості кожної фігури.

Цільову аудиторію умовно поділено на групи :

1) які цікавляться модою, стилем, слідкують за новинами в мережі Інтернет, є користувачами Facebook, Інстаграм та Тік Ток. Вони цінують свій час, тому з легкістю роблять замовлення через соціальні мережі.

2) яким зручніше відвідувати офлайн магазини, де можна приміряти кожну річ і обрати для себе найкращі образи, як на свята, так і на кожен день.

Для клієнтів дрібнооптового сегменту є відтермінування платежів до 30 днів. Переваги компанії: натуральні тканини, велика розмірна сітка виробів, клієнтоорієнтовність.

Рис. 2.5. SWOT-аналіз підприємства ПОБЕРЕЖНИК О.М.

Сильні сторони

1. Новий та сучасний дизайн, якісні матеріали.
2. Наявність власної майстерні дозволяє скоротити витрати на посередників та контролювати кожен етап виробництва.
3. Швидкість реагування та гнучкість: здатність швидко впроваджувати невеликі партії нових моделей у виробництво відповідно до попиту.
4. Активне просування в Instagram, TikTok, Facebook. Клієнти бачать «живі» приклади, історії з процесу створення.

Слабкі сторони

1. Обмежені ресурси (трудові, технічні) не дозволяють робити великі партії або мережеві замовлення.

2. Висока вартість виробництва: високоякісні тканини та ручна робота роблять продукт дорожчим, що обмежує аудиторію. Цінова конкуренція з масовим ринком (Zara, H&M, український MustHave тощо) є складнішою.

3. Залежність від зовнішніх постачальників: можливі перебої в постачанні тканин або матеріалів, особливо під час кризи/воєнних часів, з імпортом тканин існує ризик стрибків цін через коливання валютних курсів.

4. Відсутність виставкового залу або магазинів у великих містах підриває довіру потенційних нових клієнтів. Покупки, здійснені онлайн, не завжди можна приміряти або перевірити якість на дотик.

Можливості

1. Розширення охоплення, що може включати запуск сезонної колекції (пальта, светри) або створення капсульних колекцій для певних подій – наприклад, для випускного, роботи, відпустки.

2. Розвиток міжнародного ринку: створення англomовної версії веб-сайту або акаунтів, реєстрація на міжнародних платформах (Etsy, ASOS Marketplace, AMAZON). Рекламна кампанія серед української діаспори або нішевих поціновувачів повільної моди.

3. Спільна співпраця з місцевими стилістами, блогерами чи дизайнерами. Колекції, створені разом з косметичними, аксесуарними брендами тощо – для ширшого охоплення.

4. Присутність на подіумах (Ukrainian Fashion Week, Kyiv Art&Fashion Days) або ринках (Vsi.Svoi, Kurazh, Ulichnaya Eda). Покази нових колекцій у вигляді рор-ап шоурумів.

5. Орієнтація на сталий розвиток, як, наприклад, екологічно чисті матеріали, зменшення відходів, упаковка без пластику.

Загрози

1. Спостерігається перенасиченість ринку новими українськими брендами, які мають ті ж тенденції. Ціна та просування витісняють місцевих гравців з бізнесу на масовому ринку.

2. Зниження доходів споживачів зменшує споживання дизайнерського одягу. Під час війни або кризових періодів люди скорочують витрати на одяг.

3. Затримки з доставкою тканин та готової продукції, особливо міжнародної (XSENA закупляє у Туреччині). Зростання вартості доставки відлякує покупців від онлайн-шопінгу.

4. Швидка зміна модних трендів, тому колекції необхідно оновлювати досить часто, інакше товари дуже швидко застарівають. Також передбачення неправильних тенденцій може призвести до надмірного накопичення товарів.

Асортимент компанії налічує 17 товарних груп, понад 100 найменувань продукції від шовкової майки до теплого пальто.

Товарні групи на прикладі даних поточного 2025 року:

	ВІДШИТО	РЕАЛІЗОВАНО	
	у 2025	шт	грн
1 Штани	1 332	1 650	1 411 615
2 Гольфи, лонгсливи	669	1 121	379 860
3 Жакети, смокінги	240	288	464 258
4 Жілетки, френчі	302	95	74 498
5 Кардигани	32	38	30 311
6 Кофти		67	21 333
7 Майки	534	668	278 652
8 Пальто, куртки	229	124	163 656
9 Плаття, сарафани	481	516	425 240
10 Сорочки, блузи	1 193	953	675 491
11 Світшоти	52	123	79 329
12 Толстовки, худі		29	19 714
13 Топи	1	5	1 480
14 Туніки		107	24 492
15 Футболки	568	568	168 328
16 Шорти	393	90	43 228
17 Спідниці	282	322	188 154
18 Різне (зразки)	200	167	58 607
РАЗОМ:	6 508	6 931	4 508 246

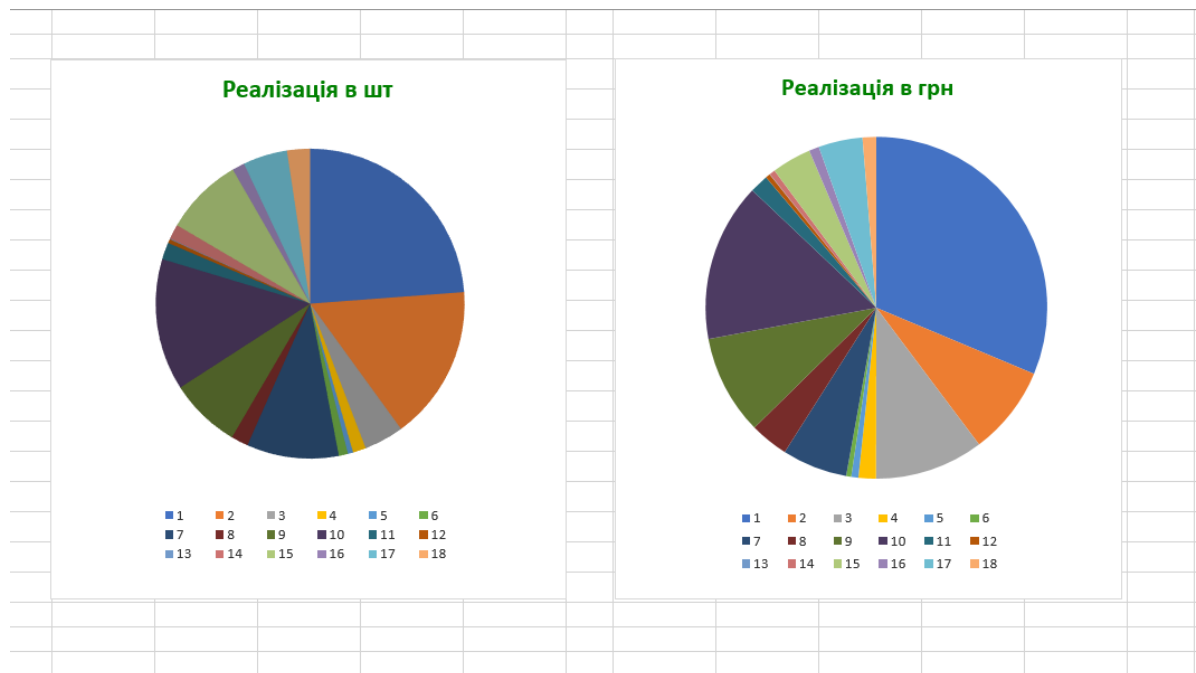

Рис 2.6. Реалізація товарів підприємства у 2025 році.

У 2025 році підприємство XSENA виготовила загалом 6 508 одиниць продукції, з яких реалізовано 6 931 одиницю на суму 4 508 246 грн. Перевищення кількості реалізованих виробів над пошитими свідчить про продаж залишків попередніх періодів, що є характерним для сталих виробничо-комерційних процесів.

Найбільші обсяги реалізації зафіксовано за такими товарними групами, як штани (1 650 одиниць на суму 1 411 615 грн), сорочки та блузи — 953 од. (675 491 грн), плаття та сарафани — 516 од. (425 240 грн), жакети та смокінги — 288 од. (464 258 грн).

Загалом на ці чотири категорії припадає близько 66% від загального доходу за рік, що свідчить про високу концентрацію прибутковості у класичному та діловому сегменті одягу, а також в жіночих сукнях як елементі популярного асортименту.

Низькі обсяги продажу характерні для вузькоспеціалізованої або сезонної продукції: толстовки (29 од.), туніки (107 од.), топи (5 од.), що, ймовірно, пов'язано з низьким попитом.

Процес управлінської підготовки й оцінка його ефективності з політичної, економічної й соціальної перспектив лежать у основі виробничо-господарської і комерційної діяльності. Прибутковість і рентабельність підприємства, а також його успіх у конкурентному середовищі визначаються тим, наскільки раціонально було використано капітал за попередній період.

Основною метою функціонування підприємства є створення прибутку — доходу, що виникає в результаті виробничо-господарської активності. Зростання прибутку є важливим як для самого підприємства, так і для держави. Із величини виручки залежить обсяг товарного виробництва, який визначається

організаційно-технічним рівнем, ефективністю використання продуктивного потенціалу, засобів і ресурсів праці та людських ресурсів.

У сучасних умовах насиченого ринку і високої конкуренції можливий рівень обсягу продажу стає основою для формування стратегії виробництва. Підприємство повинно зосереджуватися на випуску лише тих товарів і в такій кількості, які є реально придатними для вигідної реалізації. Процеси виробництва та реалізації продукції вимагають використання трудових, матеріальних та фінансових ресурсів, що формують собівартість продукції. Скорочення собівартості надає змогу підвищити прибуток від кожної вкладеної гривні, а також сприяє зростанню конкурентоспроможності продукції.

Для оцінки адаптації підприємства до ринкових умов, його здатності витримувати конкуренцію як у своїй галузі, так і на ринку праці, аналіз починається з вивчення динаміки чисельності працюючих за останні п'ять років. Продуктивність праці, визначена як обсяг продукції, виробленої за одиницю часу, є ключовим критерієм ефективного використання трудових ресурсів підприємства й важливим чинником зростання виробничих обсягів.

Таблиця 2.2.

Динаміка показників підприємства за 2020 – 2025 роки

№ п/п	Показники	2020		2 021		2 022		2 023		2 024		Абсолютне відхилення		Темп росту, %	
		шт	тис. грн	шт	тис. грн	шт	тис. грн	шт	тис. грн	шт	тис. грн	2023/2022	2024/2023	2023/2022	2024/2023
1	Середньооблікова чисельність працівників, осіб	19	x	25	x	25	x	28	x	33	x	3	5	12,00	17,86
2	Фонд оплати праці, тис. грн.	x	1 384,1	x	1 521,5	x	1 725,5	x	2 020,9	x	2 877,7	295,4	856,8	17,12	42,40
3	Обсяг реалізованої продукції (виторг)	18086	5 482,2	18 166	7 011,7	21 220	7 620,3	23 833	9 141,7	24 414	11 570,1	1521,4	2428,4	19,97	26,56
4	Обсяг виробленої продукції та її собівартість	28201	3 824,6	26 184	4 681,0	17 768	5 601,8	20 542	6 851,3	20 089	8 576,2	1249,5	1724,9	22,31	25,18
5	Прибуток ок, тис. грн	x	1 657,6	x	2 330,7	x	2 018,5	x	2 290,4	x	2 993,9	271,9	703,5	13,47	30,71
6	Продуктивність праці (гр./гр.1)	1484	201,3	1047	187,2	711	224,1	734	244,7	609	259,9	21	15	3,23	6,21

Показники прибутку підприємства за досліджуваний період свідчать про позитивну тенденцію зростання. У 2020 році прибуток становив 1 657,6 тис. грн, а вже у 2024 році він досяг 2 993,9 тис. грн, що означає приріст на 80,5% протягом п'яти років.

Особливо значне зростання спостерігається в останні два роки: у 2023 році прибуток становив 2 290,4 тис. грн, а у 2024 — 2 993,9 тис. грн (+30,71%). Це може свідчити про підвищення рентабельності діяльності, ефективне управління ресурсами та успішну реалізацію продукції як на внутрішньому, так і на зовнішньому ринках.

Для оцінки ефективності зовнішньоекономічної діяльності підприємства доцільно проаналізувати обсяги реалізації продукції на міжнародних ринках та оцінити динаміку фінансових показників.

в тис.грн	2020	2021	в порівнянні з минулим роком, %	2022	в порівнянні з минулим роком, %	2023	в порівнянні з минулим роком, %	2024	в порівнянні з минулим роком, %
Обсяг реалізації в Україні	5 279 700	6 762 507	28,09	7 277 797	7,62	8 624 455	18,50	10 702 195	24,09
Обсяг експорту	202 454	249 180	23,08	342 498	37,45	517 275	51,03	867 885	67,78
ВСЬОГО:	5 482 154	7 011 687	27,90	7 620 295	8,68	9 141 730	19,97	11 570 080	26,56

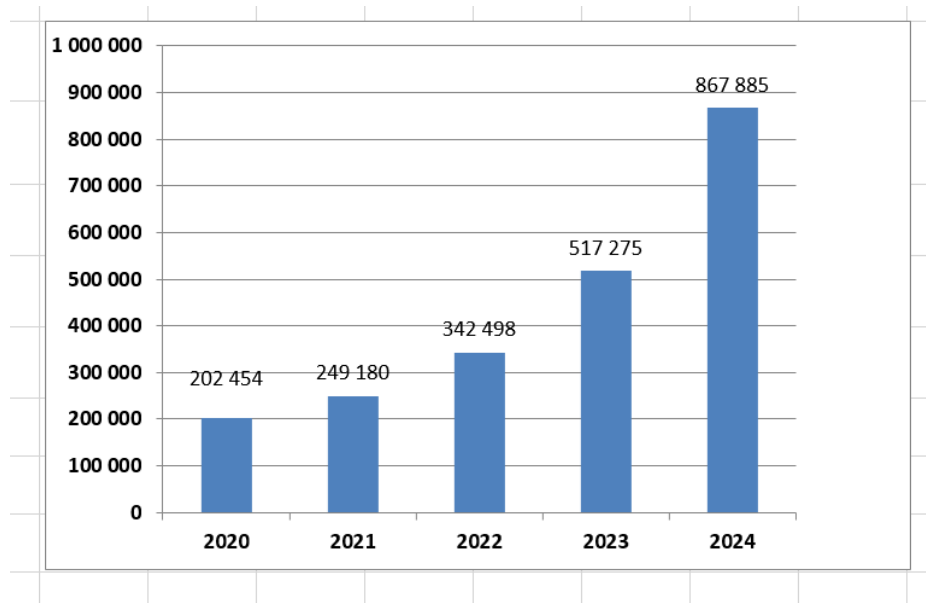

Рис. 2.7. Фінансові показники зовнішньоекономічної діяльності підприємства (в тис.грн)

У 2020 році загальний обсяг реалізації становив 5 482 154 тис. грн, з яких 202 454 тис. грн припадали на експорт. У наступному 2021 році обсяг експорту зріс до 249 180 тис. грн (+23,08%), що є позитивним сигналом щодо розширення зовнішньоекономічної присутності. Водночас загальний обсяг реалізації збільшився на 27,90% порівняно з 2020 роком.

У 2022 році спостерігалось подальше нарощення експортних поставок до 342 498 тис. грн, що на 37,45% більше, ніж у попередньому році. Це дозволило збільшити загальні обсяги реалізації до 7 620 295 тис. грн (+8,68%). У 2023 році

темпи зростання експорту залишалися високими — 517 275 тис. грн (+51,03%), тоді як реалізація на внутрішньому ринку сягнула 8 624 455 тис. грн (+18,50%).

У 2024 році XSENA досягла найвищого рівня експорту за п'ятирічний період — 867 885 тис. грн, що становить приріст на 67,78% порівняно з попереднім роком. Загальний обсяг реалізації у 2024 році склав 11 570 080 тис. грн (+26,56%).

В ШТ	2020	2021	в порівнянні з минулим роком, %	2022	в порівнянні з минулим роком, %	2023	в порівнянні з минулим роком, %	2024	в порівнянні з минулим роком, %
Обсяг реалізації в Україні	17 418	17 320	-0,56	20 166	16,43	22 384	11,00	22 783	1,78
Обсяг експорту	668	846	26,65	1 054	24,59	1 449	37,48	1 631	12,56
ВСЬОГО:	18 086	18 166	0,44	21 220	16,81	23 833	12,31	24 414	2,44

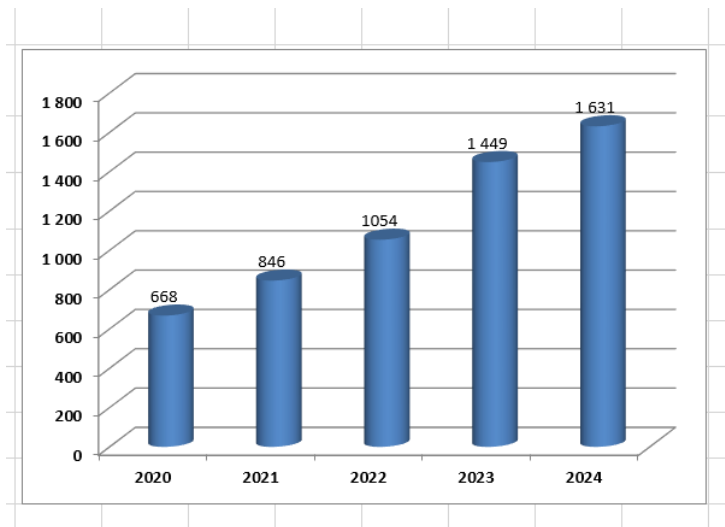

Рис. 2.8. Фінансові показники зовнішньоекономічної діяльності підприємства (в шт)

В 2020 році всього реалізовано було 18 086 одиниць продукції, з яких 668 шт. реалізовані за кордон України. Доля експорту в загальному обсязі становила 3,69%.

В 2021 році внутрішня реалізація трохи скоротилася на 0,56%, при цьому експорт збільшився на 26,66%, до 846 одиниць. Цільова діяльність всього лише незначно змінилася (+0,44%), що говорить про початкове фокусування на вихід на зовнішні ринки.

2022 рік означав суттєвий розвиток як внутрішнього збуту (+16,43%), так і експорту (+24,59%). Всього реалізація склала 21 220 одиниць (+16,81%), а експортна частина досягнула 4,97%. Це говорить про активізацію зовнішньоекономічної діяльності.

У 2023 році експорт піднявся на 27,99%, до 1 349 шт., що значно перевищує темп зростання внутрішніх продажів (+11,49%). Таким чином, загальне число реалізованої продукції склало 23 833 шт. (+12,31%). Експортна частина продовжувала зростати і досягнула 5,66%.

В 2024 році рівень експорту був рівний 1 731 шт. (+28,32%), при майже нульовому зростанні внутрішнього ринку (+0,89%). Загальний рівень реалізації підвищився лише на 2,44%, свідчаючи про насичення внутрішнього ринку і подальше переорієнтування на зовнішній вимогу. Доля експорту досягла 7,09% — майже вдвічі вище від початку досліджуваного періоду.

Підприємство, що спеціалізується на виробництві жіночого одягу, функціонує в умовах постійного впливу макроекономічних факторів, серед яких ключову роль відіграють валовий внутрішній продукт (ВВП) та валютний курс. Ріст ВВП свідчить про зростання купівельної спроможності населення та, відповідно, попит на непродовольчі товари, включаючи жіночий одяг. В цих умовах підприємство може збільшувати виробництво, випускати нові дизайнерські лінії та робити інвестиції в маркетинг і покращення якості продукції.

Натомість у період економічного спаду, коли ВВП скорочується, населення починає економити, і попит на одяг знижується. Це змушує компанію оптимізувати витрати, знижувати ціни або шукати нові ринки збуту.

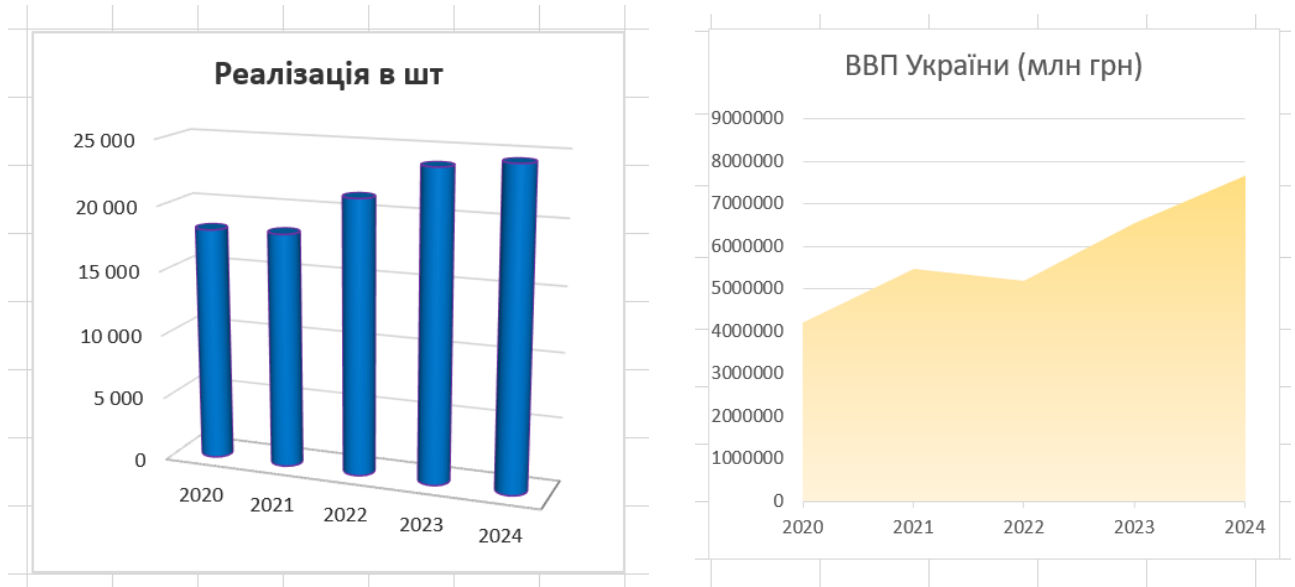

Рис. 2.9. Порівняння реалізації товарів підприємства з ВВП України за 2020-2025 роки

Валютний курс також суттєво впливає на діяльність підприємства. Більшість матеріалів для одягу: тканини, фурнітура, обладнання, імпортуються. Отже, девальвація валюти, якою сплачується за ці матеріали, збільшує собівартість продукції. З іншого боку, слабкий курс гривні відкриває нові можливості для експорту: українська продукція стає дешевшою та більш конкурентоспроможною на закордонних ринках, що дозволяє підприємству компенсувати втрати на внутрішньому ринку. Водночас стабільний курс сприяє прогнозованості цінової політики та фінансового планування.

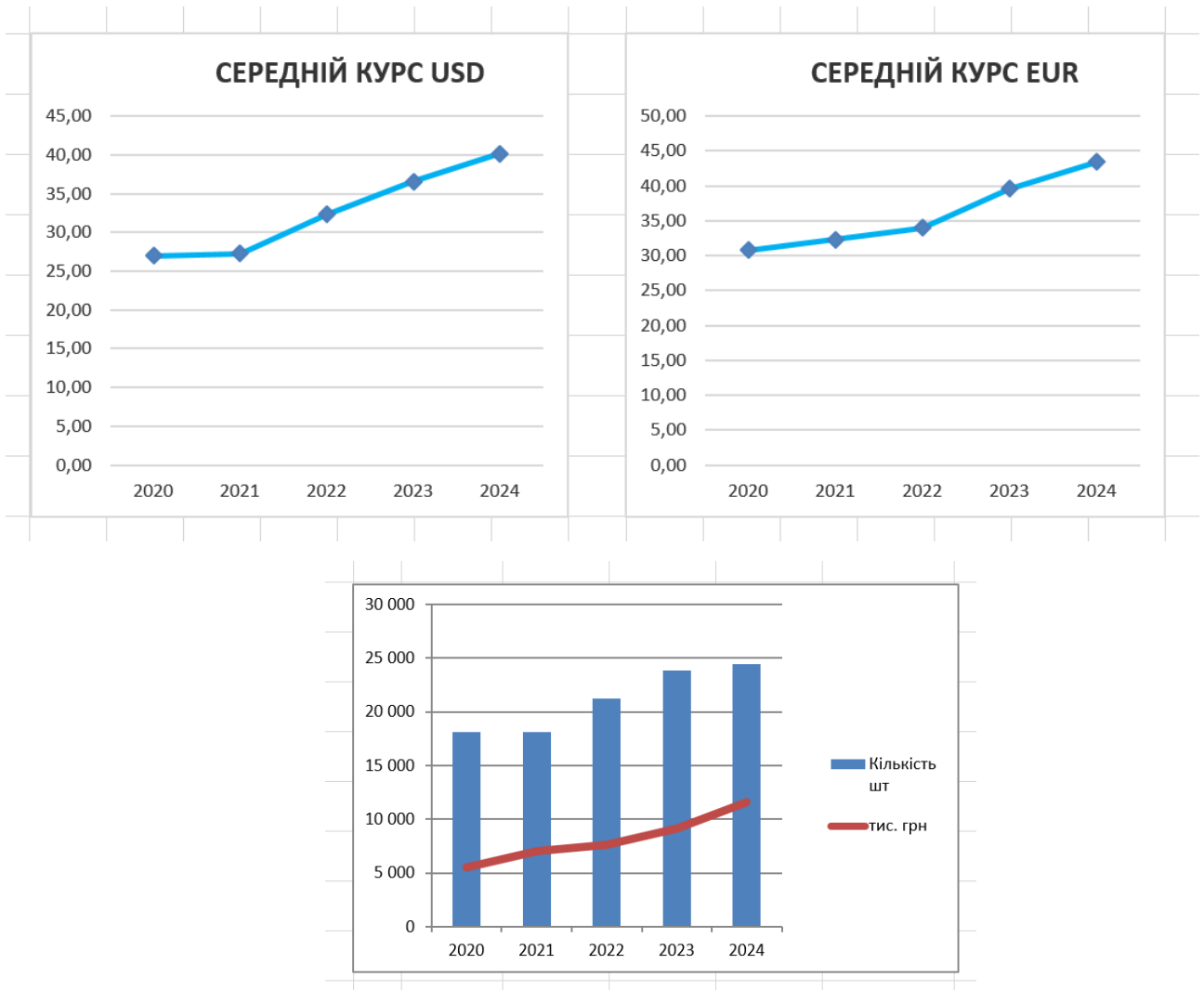

Рис. 2.10. Порівняння реалізації підприємства та середніх курсів іноземної валюти за 2020-2025 роки

З 2020 по 2024 роки обсяг реалізації в натуральному вираженні зріс з 18 086 одиниць до 24 414 одиниць (+35%), а в грошовому вираженні — з 5 482,154 тис. грн до 11 570,080 тис. грн (+111%).

Ця різниця в темпах зростання пояснює збільшення собівартості одиниці продукції, що є результатом не лише внутрішніх факторів виробництва та попиту, але й девальвації гривні, про що свідчить зростання номінального доходу в національній валюті. Окрім цього, через високі темпи зростання експорту,

можна припустити, що частина доходу формується в іноземній валюті, що забезпечує валютну виручку та компенсує здорожчання імпортової сировини.

Таким чином, динаміка обмінного курсу сприятливо вплинула на загальний дохід, але одночасно сприяла зростанню собівартості продукції через зростання цін на сировину. Це знову ж таки вказує на необхідність збалансованої зовнішньоекономічної політики підприємства.

У процесі було проаналізовано динаміку закупівель сировини в Турецькій Республіці впродовж 2020–2024 років. Туреччина є одним із ключових партнерів України у сфері текстильної промисловості, що зумовлено високою якістю тканин та конкурентоспроможними цінами.

	РІК	СЕРЕДНІЙ КУРС		ІМПОРТ СИРОВИНИ
		USD	EUR	тис. грн
1	2020	26,96	30,79	1 036,12
2	2021	27,29	32,31	1 472,45
3	2022	32,34	33,98	1 866,97
4	2023	36,57	39,56	2 367,70
5	2024	40,15	43,45	2 658,00

Рис 2.11. Порівняння середніх курсів валют та кількості витрат на імпорт сировини у 2020-2025 роки

Згідно з даними, обсяги закупівлі компанії XSENA демонструють стабільну тенденцію до зростання. Так, у 2020 році витрати на імпорт сировини становили 1 036,12 тис. грн. У 2021 році цей показник зріс до 1 472,45 тис. грн, що на 42,06% більше порівняно з попереднім роком. Подальше зростання спостерігалось у 2022 році — до 1 866,97 тис. грн (+26,79%), а в 2023 році обсяг закупівлі досягнув 2 367,70 тис. грн (+26,82%). Найвищого показника було досягнуто у 2024 році — 2 658,00 тис. грн, що свідчить про подальше зростання обсягів (+12,26%).

2.3. Рекомендації щодо удосконалення діяльності підприємства

Одним із шляхів оптимізації зовнішньоекономічної діяльності для ФОП ПОБЕРЕЖНИК О.М. є вихід на ринки країн ЄС через міжнародні торгові платформи, наприклад, Amazon або Etsy.

Цей шлях дозволяє ефективно інтегрувати український малий бізнес у міжнародні економічні потоки з низькими початковими витратами та ризиками, пов'язаними з відкриттям фізичних представництв в іноземних країнах.

Серед європейських ринків доцільно розглянути Німеччину, Скандинавські та Балканські країни.

Німеччина є одним із найбільших споживчих ринків Європи та покупці мають зацікавленість у сталому, етичному та дизайнерському одязі. На цьому ринку легше розвиватись завдяки онлайн-платформам, таким як AMAZON та Zalando. Але варто зазначити, що Німеччина має велику конкуренцію серед

продавців жіночого одягу, тому потрібно встановити добре продуману маркетингову стратегію та якісний брендинг.

Особливу зацікавленість становить скандинавський регіон, до якого належать Швеція, Данія, Норвегія, а також частково Фінляндія. Ці країни відзначаються високим рівнем соціально-економічного розвитку, стабільністю ринкової інфраструктури, а також значною купівельною спроможністю населення, що створює сприятливі умови для виходу на них українських виробників жіночого одягу.

Однією з ключових характеристик споживчої поведінки у Скандинавських країнах є високий рівень обізнаності покупців у питаннях сталого розвитку, етики виробництва та екологічної відповідальності. У зв'язку з цим, підприємства, які використовують натуральні матеріали, прозорі виробничі практики та акцентують увагу на етичності бренду, мають конкурентні переваги.

Балкани мають низку унікальних переваг, які роблять їх потенційним місцем розширення для українських виробників жіночого одягу. По-перше, зростає інтерес до нішевих, етичних дизайнерських брендів, які зосереджуються на якості та індивідуальності. По-друге, деякі країни (особливо Румунія та Болгарія) географічно та культурно близькі до України, що полегшує логістичні та маркетингові процеси. По-третє, частина населення регіону має спільну з Україною історико-культурну спадщину, що закладає основу для позитивного сприйняття української продукції.

Румунія є найбільш економічно розвиненим ринком серед країн ЄС на Балканах. Його споживчий ринок характеризується зростанням середнього класу, бурхливим сектором електронної комерції та відкритістю до нових брендів. Серед його характеристик є популярність онлайн-покупок через локальні платформи, такі як eMAG, а також використання соціальних мереж (Instagram, Facebook) як каналів продажу.

Болгарія має дещо нижчу купівельну спроможність, але демонструє високу лояльність до українських продуктів через історичні, мовні та культурні зв'язки. Сприятливим фактором є також розвинена виробнича інфраструктура в галузі легкої промисловості, яка заслужила довіру до високоякісного текстилю.

Греція та Хорватія – це країни, де спостерігається сезонний попит на легкий, стильний одяг, особливо курортного типу. Український бренд гіпотетично можна позиціонувати в середньо-преміальному або середньому ціновому сегменті з акцентом на естетику та ексклюзивний дизайн у цих країнах.

Використання платформ дає можливість залучитися до широкої аудиторії платоспроможних споживачів у країнах Європейського Союзу, які цінують ексклюзивний дизайн, ручну роботу та екологічно чисті рішення в моді. Торговий майданчик Etsy видається дуже перспективним, оскільки має чітко визначену нішу потенційних споживачів товарів невеликих креативних брендів. Etsy надає прості функції локалізації для магазинів, мультивалютні платежі та автоматичний розрахунок ПДВ, що робить продажі на ринках ЄС доступними навіть для підприємців-початківців.

З технічної точки зору, для початку бізнесу на Etsy потрібно зареєструвати магазин, створити візуальний контент (якісні фотографії, детальний опис товарів англійською мовою), налаштувати політику доставки та повернення, а також підключити платіжну систему. Для оптимізації логістики з самого початку рекомендуємо використовувати сервіси відстеження посилок, що надаються УКРПОШТОЮ, MEEST або NOVA GLOBAL. Водночас варто активувати внутрішню рекламу Etsy для підвищення видимості товару та інтегрувати магазин Etsy із соціальними мережами (Instagram, Pinterest) для створення органічного трафіку.

Однією з найвідоміших та найуспішніших платформ для онлайн-торгівлі у світі є Amazon. Інтернет-платформа Amazon в європейському середовищі

відкриває особливі можливості для малих та середніх підприємств (МСП), надаючи доступ до мільйонів споживачів по всьому Європейському Союзу.

Підприємцю варто звернути увагу на потенціал Amazon як інструменту для виходу на міжнародний ринок. Платформа передбачає реєстрацію облікового запису продавця в єдиному європейському обліковому середовищі, що значно спрощує управління торгівлею в декількох країнах одночасно. Крім того, використання програми Fulfillment by Amazon (FBA) знижує логістичні складнощі і відкриває можливість працювати над маркетингом, управлінням брендом і взаємодією з клієнтами.

Вона ефективно використовується лише за умови дотримання низки юридичних і податкових вимог, наприклад, реєстрації податкових номерів (ПДВ) у відповідній юрисдикції. Крім того, варто враховувати культурні відмінності всіх європейських ринків, прозоро адаптуючи описи продуктів і маркетингові повідомлення відповідно до очікувань місцевих споживачів.

Таблиця 2.3.

Порівняння двох платформ для онлайн-торгівлі[1][3]

Параметр	AMAZON	Etsy
Вартість входу	\$39.99 + комісії	Безкоштовний аккаунт, \$0.20 за лістинг + комісії
Цільова аудиторія	Масовий ринок, широкий спектр товарів	Нішева аудиторія: хендмейд, вінтаж, унікальні товари
Популярність у Європі	Дуже висока (Amazon.de, .fr, .co.uk тощо)	Зростає, особливо у Франції, Німеччині, Великобританії

Модель продажу	B2C, FBA (Fulfillment by Amazon), FBM	P2P/B2C, продавець сам відправляє товар
Комісії	~15% + доставка	~6.5% транзакція + 3–4% платіж + \$0.20/листинг

Продовження таблиці 2.3.

Логістика	Можна використовувати FBA	Продавець організовує доставку самостійно
Маркетинг та просування	Потужна реклама Amazon Ads, вбудоване SEO	Etsy Ads, SEO, соціальні мережі

На початкових етапах рекомендується працювати з вітчизняними перевізниками, які підключені до міжнародної поштової системи. Найбільш економічно вигідною послугою є «Укрпошта Експорт» (тарифи «Укрпошта Стандарт» та «Укрпошта Експрес»), яка здійснює доставку в більш ніж 190 країн світу і надає відстеження та онлайн-інформацію на кожному етапі транспортування. Укрпошта також підписала угоду про спрощення митного оформлення для прискорення перетину кордонів.

Для вхідних або дорогих відправлень рекомендується користуватися міжнародними службами, такими як DHL, FedEx, Нова Пошта Глобал або Meest Express, які гарантують доставку протягом 2-7 днів. Хоча ці послуги значно дорожчі, варто обирати цих постачальників, якщо бренд фокусується на високих категоріях моди або передбачає термінові замовлення (наприклад, весільні сукні або сукні для заходів).

У моделі B2C, що використовується ФОП ПОБЕРЕЖНИК О.М., яка зосереджена на продажу безпосередньо кінцевим споживачам через міжнародні платформи електронної комерції, спілкування з клієнтами відіграє ключову роль

у формуванні лояльності до бренду, повторних покупках і створенні гарної репутації на висококонкурентному міжнародному ринку. Для бренду XSENA, який фокусується на виробництві жіночого одягу в нішевому ринку, спілкування з клієнтами є не тільки функцією обслуговування, але й важливим фактором диференціації ринку.

Запровадження автоматизованих інструментів підтримки клієнтів, зокрема чат-ботів, є стратегічним рішенням для XSENA. Це не лише сприятиме оптимізації операційних витрат, але й дозволить суттєво підвищити рівень обслуговування міжнародних покупців. Завдяки чат-ботам можна оперативно реагувати на стандартні запити, знижуючи навантаження на персонал і роблячи сервіс більш доступним.

Залежно від можливостей конкретного чат-бота, програма може виконувати такі завдання:

- Залучення покупців за допомогою проактивних повідомлень
- Кваліфікація потенційних клієнтів
- Підвищення продажів
- Надання інформації на часті запитання, що повторюються
- Скорочення часу першої відповіді
- Цілодобова підтримка клієнтів
- Збір та аналіз даних
- Багатомовність

Рекомендується вибрати чат-бот для сайту HelpCrunch, який дозволяє бізнесам автоматизувати підтримку клієнтів і бути на зв'язку з користувачами 24/7. Для прикладу, він легко впорається із повторюваними запитаннями, збере дані користувачів, поставить питання для кваліфікації потенційних клієнтів, поставить теги, а за необхідності, переведе діалог на агента підтримки. Варто

вказати, що чат-боти доступні не тільки у віджеті онлайн-чату, а й у месенджерах на кшталт Telegram та інших.

Витрати підписку на платформу чат-боту складають 20\$ або 495\$ на місяць (це залежить від кількості функцій боту). Це включає вартість ліцензії, налаштування базової конфігурації, інтеграції з базами даних.

Звільнений час менеджерів може бути використаний для обробки більш складних та нестандартних запитів, а також для аналітичної діяльності та стратегічного планування.

Ще однією рекомендацією може бути реєстрування в системі EORI. Якщо компанія імпортуватиме товари з країн, що не входять до Європейського Союзу (ЄС), або експортуватиме їх до країн, що не входять до Європейського Союзу, їй знадобиться номер EORI. Номер EORI – це ідентифікатор, який використовується виключно для митних цілей, пов'язаних із виконанням митних зобов'язань щодо імпорту та експорту товарів з та до третіх країн (країн, що не входять до ЄС). Номер присвоюється системою реєстрації та ідентифікації економічних операторів, дійсний на всій території ЄС та використовується як спільний довідковий номер під час взаємодії з митними органами будь-якої держави-члена.

В умовах міжнародної торгівлі та роботи підприємств на зовнішніх ринках гнучке ціноутворення є одним з найпотужніших інструментів, що захищає ці підприємства від небажаного впливу коливань валютних курсів. Динамічне ціноутворення (англ. «dynamic pricing» або «currency-adjusted pricing») - це процес або методи формування та перегляду цін. Таким чином, ціна адаптується до змін валютного курсу через заздалегідь визначені проміжки часу або після настання певних подій.

Гнучке ціноутворення визначається як цінова формула, яка може автоматично або напівавтоматично пристосовуватися до зовнішніх змін, таких як

обмінний курс, інфляційні тенденції або зростання вартості сировини. У теорії цінового аналізу гнучкість цін розглядається як метод, за допомогою якого валютні ризики можуть бути розподілені між продавцями і покупцями, кожен з яких має можливість зменшити свої збитки у випадку несприятливої динаміки валютних курсів.

Впровадження гнучкого ціноутворення вимагає укладення спеціальних контрактів, що містять відповідні положення, такі як «застереження про валютне коригування» або «валютні застереження». Такі положення повинні чітко встановлювати: правила перегляду цін (наприклад, щомісячний або щоквартальний перегляд при зміні валютного курсу більш ніж на певний відсоток); формулу, за якою розраховується новий валютний курс (наприклад, середньозважений обмінний курс за період, що передує зміні валютного курсу); формулу, за якою розраховується новий валютний курс (наприклад, середньозважений обмінний курс за період, що передує зміні валютного курсу).

Для придушення «шуму» короткострокових коливань сторони контракту можуть домовитися про індикативний середній обмінний курс, наприклад, середній офіційний курс Національного банку України за останні 10 або 20 банківських днів. Цей метод забезпечує плавне коригування, зменшуючи можливість різких цінових стрибків, спричинених короткостроковими спекулятивними змінами обмінного курсу на міжбанківському ринку. Додатково, або альтернативно, вибір валюти може сам по собі бути варіантом ціноутворення. Компанія може дозволити покупцеві здійснити оплату в базовій валюті контракту або в іншій стабільній валюті, наприклад, у доларах США чи євро. Наприклад, остаточна ціна за договором конвертується в гривню за курсом на день платежу, але покупець все одно може обрати валюту фактичної транзакції. Цей варіант дозволяє перекласти частину валютного ризику на покупця, таким чином захищаючи продавця від більших втрат у разі девальвації місцевої валюти.

Однією з ефективних стратегій зниження валютних ризиків є географічне переміщення окремих етапів виробництва або логістичних баз ближче до цільового іноземного ринку. Зокрема, для XSENA, для орієнтації на європейських споживачів (насамперед Польщу, Німеччину, країни Балтії), рекомендується частково перенести операції з пошиття, пакування або складування продукції в країни Європейського Союзу. Це дозволить зрівняти валюту витрат і валюту надходжень (євро), зменшити логістичний ланцюг, заощадити на транспортних витратах, а також підвищити гнучкість до особливостей попиту на місцевому ринку.

Значна частина виробничих витрат бренду XSENA складається із закупівлі тканини та пакувальних матеріалів, як правило, з-за кордону. У світлі цього, переорієнтація на партнерів з меншим валютним ризиком є розумною. Наприклад, було б корисно вивчити можливість налагодження співпраці з виробниками в країнах ЄС, де домінує стабільна валюта (євро), з якою можна уникнути несприятливих змін курсу таких валют, як TRY, CNY тощо. Це забезпечує кращу передбачуваність у формуванні собівартості продукції, а також полегшує бюджетування та цінове планування.

Висновки до розділу 2

Проведений аналіз у розділі 2 дозволив оцінити поточний стан та перспективи розвитку підприємства, а також висунути пропозиції щодо розширення роботи на міжнародному ринку, зокрема країнах ЄС та по регіонах, такі як Скандинавія та Балкани.

Аналіз діяльності ФОП ПОБЕРЕЖНИК О.М. показав, що підприємство є виробником жіночого одягу з досвідом роботи на ринку впродовж 15 років. З виходом на міжнародний ринок 2020 році, вдалося збільшити клієнтську базу та з цим нарощувати темпи прибутку.

Незважаючи на економічну кризу та військові дії, що неабияк вплинули на весь український бізнес, підприємству вдалось повернути та навіть примножити прибутки, завдяки правильному реагуванню на виклики.

Побудований складний SWOT-аналіз узагальнив сильні та слабкі сторони ФОП ПОБЕРЕЖНИК О.М., а також визначив ключові можливості та загрози зовнішнього середовища. На основі цього аналізу були сформовані стратегічні напрями для подальшої оптимізації зовнішньоекономічної діяльності.

Подальший розвиток компанії передбачає адаптацію маркетингової стратегії з урахуванням культурних та економічних особливостей цільових регіонів, посилення онлайн-присутності бренду, а також вдосконалення логістичних процесів.

Для подальшого сталого розвитку у зовнішньоекономічній діяльності рекомендується вийти на ринки інших країн, таких як Німеччина, Данія, Швеція, Румунія, Болгарія, Греція та Хорватія, що показують зацікавленість у етнічному та дизайнерському одязі.

Для продовження міжнародної експансії важливим є використання онлайн-платформ, таких як AMAZON або Etsy, оптимізування логістики, запровадження чат-ботів для підтримки клієнтів, реєстрування в системі EORI, впровадження політики ціноутворення, наприклад гнучкого ціноутворення, задля забезпечення при коливанні валютного курсу.

ВИСНОВКИ

У роботі було проведено аналіз динаміки валютних курсів, з особливим наголосом на взаємодію між курсами гривні, долара та євро. Шляхом використання статистичних даних з різних джерел, вивчені зміни та коливання цих валют протягом певного часового періоду. Встановлено, що ці курси значно змінюються, що впливає на них економічні та політичні фактори.

Вплив валютних курсів на міжнародну торгівлю та інвестиції є одним із ключових аспектів досліджень як у сфері сучасної економічної науки, так і в практичній діяльності. Валютні курси відіграють важливу роль у визначенні цін на товари і послуги під час здійснення міжнародних операцій. Центральним поняттям у вивченні валютних курсів виступає обмінний курс, який визначає, скільки одиниць однієї валюти можна обміняти на одиницю іншої. Розрізняють два основні типи валютних курсів: фіксований, який встановлюється центральним банком і залишається стабільним, та плаваючий, що змінюється залежно від умов ринку.

В першому розділі було визначено, що валютні курси становлять один із ключових елементів функціонування міжнародної економіки, оскільки вони визначають вартісне співвідношення між національними грошовими одиницями. Формування валютного курсу може відбуватись у межах різних режимів: за умов адміністративного регулювання (фіксований курс), під впливом ринкових механізмів (плаваючий курс) або шляхом комбінування обох підходів. На динаміку валютного курсу впливають такі макроекономічні фактори, як співвідношення попиту і пропозиції на валютному ринку, рівень процентних ставок, темпи інфляції, стан платіжного балансу, а також валютно-курсове регулювання, що здійснюється центральним банком.

Значення валютного курсу для міжнародної торгівлі є предметом уваги як теоретичних досліджень, так і практичних аналізів. Теоретичні підходи вказують на те, що девальвація національної валюти сприяє підвищенню конкурентоспроможності експорту за рахунок його здешевлення на світових ринках, водночас імпорتنі товари стають дорожчими. Водночас у прикладному вимірі на формування валютного курсу впливають численні чинники, серед яких важливу роль відіграють структура національної економіки, умови зовнішньоторговельних угод, стан ринку капіталу та загальна стабільність макроекономічної політики. Значні коливання валютних курсів породжують валютні ризики, що зумовлюють необхідність застосування сучасних фінансових інструментів хеджування.

У другому розділі був проведений аналіз роботи підприємства ФОП ПОБЕРЕЖНИК О.М.. Виявлено, що підприємство, яке спеціалізується на виробництві жіночого одягу, функціонує на ринку понад 15 років, демонструючи стабільну динаміку розвитку. Вихід на міжнародний ринок у 2020 році сприяв розширенню клієнтської бази та забезпечив зростання фінансових показників.

Проведений комплексний SWOT-аналіз узагальнив внутрішні сильні та слабкі сторони ФОП ПОБЕРЕЖНИК О.М., а також ідентифікував ключові можливості і загрози зовнішнього середовища. На основі отриманих результатів були визначені стратегічні напрямки для подальшої оптимізації зовнішньоекономічної діяльності.

Подальший розвиток компанії передбачає адаптацію маркетингової стратегії з урахуванням культурних та економічних особливостей цільових ринків, посилення цифрової присутності бренду та вдосконалення логістичних процесів.

Кваліфікаційна робота підкреслює, що враховуючи фактори сьогодення, розширення міжнародної діяльності підприємства є одним із найважливішим

питанням для якісного розвитку. З метою забезпечення сталого розвитку в умовах міжнародної торгівлі, доцільним є розширення ринків збуту за рахунок виходу на ринки країн Європейського Союзу, зокрема Німеччини, Данії, Швеції, Румунії, Болгарії, Греції та Хорватії, де спостерігається зацікавленість у дизайнерському та етнічному одязі.

Тільки комплексний і системно орієнтований підхід, який передбачає інтеграцію стратегічного планування, гнучке реагування на зміни зовнішнього середовища та валютного курсу, здатен забезпечити досягнення стійкого зростання, підвищенню рівня конкурентоспроможності та зміцненню позицій на міжнародному ринку з продажу жіночого одягу.

В роботі я використовувала методи аналізу, синтезу, економіко-математичного аналізу, спостереження, порівняння, рахунок, вимірювання, узагальнення, формалізація, аналогія, моделювання, ранжування. Інструментами дослідження стали також методи узагальнень, статистичного, історичного та логічного аналізу, використання методів економетричного аналізу — кореляційного та регресійного.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Amazon – глобальна торговельна онлайн-платформа. URL: <https://www.amazon.com/> (дата звернення: 23.05.2025).
2. Artificial Neural Network Tutorial. Java T point: веб-сайт. URL: <https://www.javatpoint.com/artificial-neural-network>
3. Etsy – міжнародний онлайн-майданчик. URL: <https://www.etsy.com/> (дата звернення: 23.05.2025).
4. Pontoh R.S., Z S, Hidayat Y., Aldella R., Jiwani N.M., Sukono Covid19 modelling in South Korea using a time series approach. Int. J. Adv. Sci. Technol. 2020;29(7):1620– 1632
5. Антонюк Л. Інновації: теорія, механізм розробки та комерціалізації / Л. Антонюк, А. Поручник, В. Савчук. – К.: Изд-во КНЕУ, 2010. – 394 с.
6. Бестужева, С. В., Бунчикова Т. С.. Розвиток валютної політики України в контексті євроінтеграції: методичний аспект. 2020. Ст. 22-24
7. Валютно-курсова політика України : монографія / М. І. Крупка, М. І. Кульчицький, Н. В. Жмурко, Д. В. Ванькович. Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2012. 366 с
8. Коваленко Ю.М. Структуризація сучасного фінансового ринку / Ю.М. Коваленко // Фінанси України, 2010. – №9. – С. 91–99 с 92
9. Козловський С.В. Макроекономічне моделювання та прогнозування валютного курсу в Україні / С.В. Козловський, В.О. Козловський. – Вінниця: «Книга-Вега» ВАТ «Вінницька обласна друкарня», 2005. – 240 с
10. Мінфін. Курс валют. URL: <https://index.minfin.com.ua/> (дата звернення: 17.05.2025).

11. Національне антикорупційне бюро України (НАБУ) [Електронний ресурс]. URL: <https://nabu.ua/> (дата звернення: 08.05.2025).
12. Національний банк України. Офіційний вебсайт. URL: <https://bank.gov.ua/> (дата звернення: 03.05.2025).
13. Савченко Т. Г. Оцінка ефективності інструментів валютного регулювання в Україні / Т. Г. Савченко, М. А. Єпіфанова // Актуальні проблеми економіки, 2011. – № 2. – С. 161–170.
14. Світовий банк. Статистика. URL: <https://data.worldbank.org/indicator> (дата звернення: 08.05.2025).
15. Словник.ua. Валюта [Електронний ресурс]. URL: <https://slovnyk.ua/index.php?sword=%D0%B2%D0%B0%D0%BB%D1%8E%D1%82%D0%B0> (дата звернення: 23.04.2025).
16. Требич Т. В. Развитие теории валютного курса и возможности ее эмпирической проверки / Т. В. Требич // Вестник СПбГУ. — 2006. — Вып. 4. — С. 175—180
17. Центр економічної стратегії. Економіка під час війни. URL: <https://ces.org.ua/tracker-economy-during-the-war/> (дата звернення: 17.05.2025).
18. Шемет Т.С. Теорія і практика валютного курсу. К.: "Либідь". 2006. С.17, 277.